

mokslas — menas — literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1971 METAI

RUGPĖČIO MĖNESIO 21 D. / AUGUST 21, 1971

PART TWO NR. 196 (34)

Šiame numery

KŪRYBIŠKUMO VIDINĖ ĮRANGA.
KELIĄ KNYGAI!
KULTŪRINĖ KRONIKA.
IV DAINŲ SVENTĖ — ISTORINIS
ISEIVIJOS ĮVYKIS.
KNYGOS AISTROS APIMTAS VYRAS.
N. JANKUTĖS EILERASČIAL.
REMBRANDTO AMŽIAUS SESELYJE.
DIDELIŲ UZMOJŲ SUKATUVININKAS.
PR. BALTUONIO PARODAI PASIBAIGUS.
MIRTIS VENECIJOJE.
NAUJI LEIDINIAI.
RAMUNĖMS VYSTANT — PAGALVOKIME.
DIALOGAS.
LIBERALO PROFESORIAUS ŽODIS
STUDENTAMS.
KONSERVATYVIEJI IR LIBERALAI.
KARAIBŲ SALOSE IR CENTRINĖJ
AMERIKOJ.

Nakties demonstracijoje su žvakutėmis už S. Kudirką.

Nuotrauka V. Maželio

• Prof. Antano Maceinos knyga "Didieji dabarties klausimai" klavyrai. Klavyras, Jūratės ir Kas-jau yra surinkta ir sulaužyta į puslapius "Draugo" spaustuvėje. Išspausdintas Morkūno spaustuvėje ir nugabentas į Muzikologijos archyvo operų skyrių. Knyga tu-pių. Bus suskirstyta į tris dalis. Pirmoji dalis — Pasaulio seku-liarizacija. Čia aptariamas krikščionies buvimas pasaulyje, seku-liarizacijos dviprasmiškumas, pa-grindas, tiesa ir netiesa. Antra dalis — Evangelijų numitinimas (terminas sudarytas nuo žodžio "mitas"): to numitinimo pagrindai, esmė, negalimybė krikščio-nybę sumitinti. Trečioji dalis — Evangelijai ir religija. Čia svarsto-mi klausimai: Pasaulio evoliucija ir pasaulis kaip tapsmas. Teil-hard de Chardin metodas ir mas-tysena, Medžiagos ir dvasios ta-patybė, Kūrimo ir išsivystymo su-keitimas, Dievas Kūrėjas ar Die-vas žiedėjas, Asmens nuvertini-mas, religijos nuvertinimas. Už-baigoje — didžiųjų klausimų reikšmė. Knyga leidžia Krikščio-nis Gyvenime. Numatoma, kad ji išeis iš spaudos rudenį.

• Dail. A. Valeška naujai sta-tomai Palos Community ligoni-nei, Palos Parke, Ill. kurla/koply-čios vitražas. Bus penki vitražai pagal Teilhard de Chardin pasau-lio sukūrimo - evoliucijos idėją. Vitražų temos: Pradžia, Dievo so-das, Gyvulių karalija, Dievo pa-veikslas, Dievo žmonės. Didysis vitražas už altoriaus bus Antras Pavasaris — Prisikėlimo abstrak-tas — su Šv. Treybės idėjos įve-dimu. Vitražai bus tokie, kad vi-sų tikėjimų žmonėms primintų re-liginę mintį. Koplyčioje bus įren-gimas, kur atėję susikaupti ligo-nys ir kiti lankytojai galės girdėti poetišką religinę meditaciją.

• Danutė Brazytė - Bindokienė baigia rašyti naują apysaką jaunimui. Apysaka modernaus turinio, apie jaunuolius lietuvius. Taip pat baigia ruošti spaudai novelių rinkinį. Vasaros metu pa-ruošė tris lietuvių kalbos pratimų konspektus žemesniajai lituanisti-nei mokyklai. Juos leis Donelai-čio mokykla. Jau atiduota spaus-dinti Morkūno spaustuvei. Pati rašytoja jau aštunti metai dėsto Donelaičio aukšt. lituanistinėje mokykloje literatūrą ir lietuvių kal-bą.

• Ceslovo Grincevičiaus kny-gelė jaunimui "Velykų dovanėlė", trys pasiskaitymai, atiduota spaus-tuvėn. Leidžia Lietuvių Bendruo-menės Švietimo taryba. Knygą i-lustravo dailininkė Nijolė Vede-gytė-Palubinskienė.

• Prof. Vl. Jakubėnas parašė turiningą įvadą komp. K. V. Ba-

• Antano Giedriaus "Aišvydo pasakos" yra baigtos spausdinti Draugo spaustuvėje. Joms ilustra-cijas yra padariusi dail. Ona Bau-žienė. Taip pat jos yra ir knygos viršelis. Ši knyga bus paranki jauniems tėvams ir tėvukams, kai jiems reikės ką papasakoti vai-kams. Antanas Giedrius yra la-bai vertingas pasakos žanro kul-tivuotojas iš Nepriklausomos Lie-tuvos laikų. Netrukus knyga bus siunčiama išvyklon.

• Jurgio Gliados romanas "Bėkšmės našta" netrukus bus pradėtas rinkti Draugo spaustu-vėje. Romanas vaizduoja gyvenimišku aktualumu pasižymintį temą, kai po ilgą atsisikymo ir nežinios laikų karo persikurtos šeimos pradeda susitikti, iš Lietu-vos atvykstant giminėms. Šis susi-tikimas žymiajam romano meist-rui sudaro galimybę suvesti ke-turias kartas žmonių: čia gyvenu-sį ir iš Lietuvos atvykusius, kar-tu su vienu ir kitu užaugusiais vaikais.

KŪRYBIŠKUMO VIDINĖ ĮRANGA

M. MATUKAS

Paskiausiai įvairių sričių psi-chologai yra gerokai paženge, ieškodami įgūdžių ir savokų pa-žinti kūrybinės žmogaus dvasios galims bei jos veiksenai. La-bai galimas dalykas, jog ši sun-ki kelionė į "vidinę erdvę" žmo-nijos ateičiai daugiau turės reikš-mės, negu išvykos į žvaigždynus.

Šiandien jau sutariama, jog kūrybinis veiksmas pats savyje kaip mokslininkams, taip ir me-nininkams yra šuolis į tamsą, nes jie visi yra priklausomi nuo klystamų vidinių nuojautų. Di-dieji matematikai bei fizikai su chemikais yra prisipažinę, jog tuose sprendžiamuosiuose mo-mentuose, tuose kūrybinuose šuoliuose jie buvo vadovaujami ne tiek logikos, kiek grožio pa-jautos, kurios jie nepajėgūs aptar-ti. Priešingai, tapytojai, skulpto-riai ir architektai buvo susižavė-ję mokslinėmis ar tik tariamomis mokslinėmis teorijomis (Čiurlio-nio "Zodiakas") bei tiesios krite-rijais; tiesos patirtis, nors ir kaip ji būtų šališka — būtina grožio patirčiai kilti; ir priešingai — darnus mokslinio klausimo iš-sprendimas kūrėjuje sukelia gro-žio pajautimą.

Kai kurie iš aukščiau minėtų klubų turi per milijoną narių. Per klubus Amerikoje paskleidžia ma daugiau kaip penktadalis vi-sų išleidžiamų knygų.

Kadangi mūsų lietuviškos kny-gos išleidimas yra surištas su ne-mažais rūpesčiais, turėtume at-ja. Ir nereikia manyti, kad čia leidžiama tik lengvojo žanro da-lykėliai. Vien istorijos veikalų 1970 m. išleista 1,010, naujų bio-grafijų išleista 658, vaikų litera-tūros — 2,472, beletristikos — 1,998. Moterims gali būti įdo-mu, kad buvo išleista 200 virimo knygų.

Išsiverčiami geresnieji užsienio veikalai. Vien vertimų iš prancū-zų kalbos 1970 m. išėjo 281. Ir knygos yra perkamos, nors vidu-tinė beletristikos veikalo kaina buvo 6 dol. 27 ct., o vidurinė biografijs kaina net 10 dol. 55 ct. Lietuviškosios knygos, nors leidžiamos ir mažesniu tiražu, čia pat Amerikoje yra pigesnės.

Nemažai knygai Amerikoje pa-plisti padeda vadinamieji knygų klubai. Jų čia yra stambių. Pvz. tuo pačiu adresu. Jau yra išlei-

Apie genijaus mechanizmą kalbant čia turime tris naujau-sias vieno psichologo ir dviejų iš-radėjų giminingas pasisakymų apžvalgas.

Bisociacinis galvojimas, kaip esminė genijaus dalis

Kūrybinis aktas, anot A. Koes-terio*), nežiūrint, ar jis būtų mokslo, meno ar samojaus srity, įvyksta bisociacijuojuant — sugre-tinant, tam tikru originaliu bū-du, pažinties du šaltinius, kurie prieš tai buvo laikomi nieko ben-dro neturinčiais. Kasdieniniame gyvenime, paprastai, mes protau-jame pagal vieną lygį — visu priimtą bendrąjį galvojimo ko-dą, kurį galima palyginti žaidy-nių taisyklėmis. Turime įvairius kodus mūsų profesiniame, visuo-meniniame bei šeimos gyvenime. Kokį beįtumė kodą, jis galima palyginti šachmatų taisyklėmis, kurios riboja žaidėją ir apibrė-žia galimus paėjimus. Vis dėlto griežtose taisyklėse yra galimybė ir tam tikro laipsnio laisvei, nes leidžiami įvairūs paėjimai bei ko-mbinacijos (matricos).

Prof. J. Kirschbergeris, ekspe-riimentinės psichologijos žinovas, sako, jog mes galvojame matri-

comis, arba tam tikrų galimų ko-de paėjimų skaičiumi. Dėka matri-cų paslankumo, galime pasirinkti darbo planą esamų aplinky-bių ribose. Kai voras mezga sa-vo voratinklį, jo įgimtas ar iš-moktas kodas verčia jį šaluti-nius siūlus organizuoti tokiu bū-du, kad jie kirstų radialinius ly-giais kampais; nors jis jį, pri-klausomai nuo vietovės sąlygu, gali prikibinti prie keturių iki-dvylikos punktu (matricos).

Mūsų protiniai veiksmai yra panašūs voro kodui. Kai moksl-ninkas ar menininkas ima spre-s-ti kokią problemą, jis pradeda ieškoti panašių problemų, kurios jau išspertos, ir jis bando tas pačias taisykles pritaikyti savam reikalui. Bet nauja problema sa-vyje slepia veiksmus, kurių ipras-tomis taisyklėmis negalima iš-narplioti. Nežiūrint, kaip lanks-nių taisyklėmis. Turime įvairius kodus mūsų profesiniame, visuo-meniniame bei šeimos gyvenime. Kokį beįtumė kodą, jis galima palyginti šachmatų taisyklėmis, kurios riboja žaidėją ir apibrė-žia galimus paėjimus. Vis dėlto griežtose taisyklėse yra galimybė ir tam tikro laipsnio laisvei, nes leidžiami įvairūs paėjimai bei ko-mbinacijos (matricos).

Prof. J. Kirschbergeris, ekspe-riimentinės psichologijos žinovas, sako, jog mes galvojame matri-

Nidos knygų klubas yra Ang-lijoje. Jo adresas: Nida, 1, Lad-broke Gardens, London, W. 11, Gr. Britain. Vienas iš paskutinių jo leidinių — literatūros metraš-tis "Septintoji pradalge", turi 81-mą to klubo leidinio numerį. Gra-žus literatūrinis įnašas. Pasiuntus savo adresą, gaunama Nidos klubo knygos papigintai.

Lietuviškoji knyga tai pulsuo-janti mūsų patriotinės gyvybės širdis, tai mūsų lietuviškos pažan-gos, kelrodis ir kultūrinį laimė-jimų paminklas. Daugiau dėme-sio lietuviškai knygai, ir viena iš priemonių jai skinti kelią į skai-tytojų minias — priklausyti lie-tuviškų knygų klubui. J. Pr.

Atostogaujant...

Nuotrauka V. Maželio

Knygų aistros apimtas vyras

Nuostabūs spaudos ir meno rinkiniai

Jau daugiau kaip 30 metų gyvena Chicagoje. Rodos stropiai seku įvairius lietuvių kultūrinius reiškinius šiame mieste, ir niekada neteko patirti apie tai, ką savo akimis prieš kelias dienas pamačiau.

Nebe sienos, o knygu lentynos. Vienas naujasis ateivis — Vladas Daumantas, dabar jau 87 m. amžiaus, per 20 metų gyvendamas Amerikoje tiek įsigijo įvairiausių rinkinių tarptautinės vertės knygų, kad visas jo penkių kambarių butas, dar ir su pora užkampių, turi nebe sienas, o knygu lentynas, kuriose sukruti anglų, vokiečių, prancūzų, lotynų, lenkų, rusų, lietuvių kalba veikalai literatūros, meno, istorijos ir kitokiais klausimais, vis daugiau klasikų autorių ar šiaip retenybės, su liuksusiniais aparatais, unikumais, bibliografinis turtas.

Vaikštai žmogus tarp lentynų, gūčioji pečiais ir stebiesi, kaip toks aistringas knygos mylėtojas ir atkaklus kolekcionierius mums buvo nežinomas. Čia jis turi sudaręs apie 5,000 rinkinių veikalų savo asmenišką biblioteką, surinkta iš archivarų, knygynų, retų leidinių prekiautojų.

Sienos ir lentynos dar papuoštos originaliais meno paveikslais, miniatiūromis, statulomis, vazomis ir kitokiais retais kūrinių.

Aukštuosius mokslus ėjęs Šveicarijoje

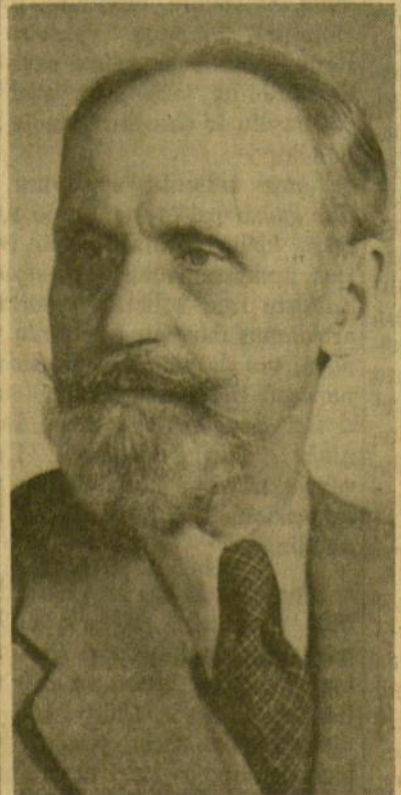
Susėdam ant sofos, Ziūriu į jo kiek gelstelėjusį, bet dar labai pajėgus žmogaus veidą ir klausinėju, klausausi, kaip jis pasakoją: gimęs Kražių mieste, mokėsis Palangoje, Liepojoje, Žemaičių kunigų seminarijoje, I Pasaulinio karo laikotarpy 9 metus išgyvenęs Šveicarijoje, Friburge, ten studijavęs meno istoriją, istoriją ir filosofiją, Lietuvos išlaisvinimo reikalais dirbęs kartu su Purickiu, Bartuška, Gabriu, buvęs pirmu Lietuvos atstovu Šveicarijoje, rūpinęsis belaisvių šelpimu, rašęs Šveicarijoje pasirodžiusiose lietuvių leidiniuose.

Esu vienas iš tų knygos pamišėlių

Grįžęs į Kauną buvo vertėju, daugiausia dokumentų į sveti-

JUOZAS PRUNSKIS

mas ir iš svetimų kalbų. Okupantų bangos išblokštas į užsienį, gyveno keletoje stovyklų ju tarpe Blomberge, Augustdorfe. J. Bachunui sponsorijant, 1951 m. atvykęs į JAV, dirbęs Tabor Farm valgykloje. Vasarojimui pasibaigus, atvykęs į Chicago plovė grindis Edison bendrovėje, kol susirgo. Ligoninėje buvo konstatuota, kad nusiļęs dėl nepakankamo maitinimosi, nes savo pajamas nukreipdavo daugiausia į knygų pirkimą. Ką už-

Vladas Daumantas 1953 m.

dirbo, sudėjo į knygas. O tas uždarbis iš pradžių buvo menkas — tik apie 140 dol. per mėnesį į rankas. Pakutiniu metu dirbo knygynė, gaudamas po 2 dol. už valandą, ir vis jo pajamos ėjo įsigijimui knygų ir meno kūrinių. Jis atvirai prisipažįsta:

—Esu vienas iš tų knygos pamišėlių, kokių nedaug yra. Va ir dabar gyvenu rūsy. Neturiu nei saulės, nei oro. Visas mano gyvenimas — knygos ir meno kūrinių. Bet lietuviuose nebėra

kito Daumanto. Ar daug jau man beliko gyventi? Iš žydų pirkau knygas ir meno kūrinius, kita-
taučiams teks ir vėl parduoti... Pats ir lentynas pasidariau, kad tik galėčiau savo spaudos brangenybes tinkamiau išdėstyti. Daug skaičiau, bet dar reikėtų 100 metų viską perskaityti, ką turiu.

Ypatingas kultūros lobis

Pradedame eiti iš kambario į kambarį, nuo lentynos prie lentynos. Norėtusi čia būti ištisomis dienomis ir įsisiurbti į tuos klasišinius, liuksusinius ir išimais, iliustruotus veikalus. O tas aistringas knygų mylėtojas rodo į kambarius ir lentynas:

—Šis kambarys skirtas tik bibliografiniams leidiniams... Čia dailioji literatūra... Čia tik knygos apie meną... Čia visa spinta tik studijoms apie ekslibrisus... Ši spinta skirta grafikai... Čia — tapyba, čia architektūra... Ir kiekviena knyga jo rinka individualiai, ne koku urminiu supirkimu.

Stebiu ir galvoju — tikriausiai, nei menininkai neturi tokių meno bibliotekų.

Vėl prieiname prie rinkinio monografijų apie dailininkus, prie rinkinio apie orientalinę meną. Tarp knygų originalus paveikslas iš XVII šimtmečio — Bėgimas į Egiptą, šalimais kitas iš to paties šimtmečio flamų kūrinių.

Knyga, kurios kaina 1000 dolerių

Sustojame prie knygos, kurios dabartinė kaina galėtų būti apie tūkstantį dolerių. Tai du tomai Piranesi ofortų — Romos vaizdų. Atspausa iš vario raizinių. Nuostabus tikslumas, nepaprastas ryškumas. Tie du tomai tai du ypatingos meniškės vertės albumai, kokius Marshall Field krautuvė išskirsto po puslapi, i-rėmina ir pardavinėja kiekvieną paveikslą po 50 — 100 dolerių meną suprantančių aristokratų butams papuošti. Leidinys iš 1740 — 1760 metų, didelis unikumas.

Aptinkame spalvotų ofortų rinkinius, čia vėl knygos, kur iliustracijos ranka nuspalvintos.

Čia itališko porcelano kūrinių. Yra senobinių paveikslų, spaus-tų ant pergamento, brangiausio japonų popieriaus. Čia vėl tarp knygų išpraustas labai retas rusiškojo porcelano puodukas su lekštele, maždaug iš 1750 m. Tokia retenybė turi specialų vardą — incunabula.

Reti meno kūriniai

Beslinkdami tarp lentynų, už-tinkame meniškio darbo metalinės žvakidės, beciksintį didžiulį laikrodį iš XIX šimtmečio, flamų pieštą Dianą (XVII šimt.), olandų sukurta rabino paveikslą (XVII šimt.), orientališką lempą žmogaus ūgio didumo, rankų darbo, Madoną trejeto šimtų metų senumo, Vienos porcelano miniatiūras, Napoleono laikų žvakides, kinų vazas, meksikiečių ar ispanų sukurta kėdę su puošmeninimis ir inchrustacijomis, biustą poros šimtmečių senumo, iš dramblio kaulo išdrožtas XVII šimt. keturių metų laikų statulėles, kinų bronzas, medžio raizinį iš Indonezijos, gryno sidabro riterio statulą, indų ar persų asotį, iki smulkmeniškiausių detalių tiksliai sukurta miniatiūras ant dramblio kaulo. Ir vėl grįžtame prie knygų su moroko, ir pergamento, versio, kiauulės odos, kitokiais nudaivintais aparatais, labai išradiniais sudarytais. Yra čia ištisos lentynos kėlonių aprašymu, bet yra ir naujieji Solženycino veikalai.

Rinko Lietuvai

Kambariuose, lentynose švaru. Grindys nutiestos senobiniais meniškiais orientališkais kilimais. V. Daumantas vedžioja ir pasakoja:

—Turejau intenciją, kai rusai išsikraustys, pargabenti visa tai į Lietuvą, pavesti knygų mėgėjų draugijai, kad susirinktų prisizūrėtų ir kad būtų pavyzdys, kaip Lietuvoje leisti. Bet dabar artėja mano gyvenimo vakaras. Kaip aš išgyvensiu? Reikės tą rinkinį paleisti tiems, kurie čia tokiais dalykais domisi... Aš norėčiau, kad ir kiti žmonės tuo taip džiaugtųsi, kaip aš džiaugiasu.

—Aš tapau savo pamiltų knygų aistros vergas. Lietuvoje liko daug lituanistikos ir meno rinkinių.

Taip mėgtu gamtą, — pasakojo Daumantas, o Amerikoje temčiau tik Chicago, Tabor Farm ir Starved Rock. Jei kas tą rinkinį įsigytų, norėčiau pamatyti Ameriką ir nuvažiuot mirt

pas savo gimines į Kolumbiją, kur gyvena sesuo su dukromis ir dukraitėmis.

Per grožį į Amžiną Grožį

Jis perskaitęs nuostabiai daug knygų, stebėjęs meno kūrinius. Džiaugiasi, kad per grožį jis pasiekęs gilų tikėjimą į Dievą.

Jau ruošias apleisti tą knygų ir meno šventovę, kai V. Daumantas patraukė manė į kitą kambarį, ten pradėjo sklaidyti storą, kaip stambus mišiolas, knygą, kur sudėti vien tik originalūs akvarelių rinkiniai.

Ir žinau, kad jis turi daug tokių staigmenų. Jis sėdi vienišas, kaip anachoretas. Tik jis, knygos bei meno kūrinių...

• K. Ostrausko dramų rinkinys Kvartetas jau išvežtas į knygų rėšyklą. Knygoje yra: Gyveno kar tą senelis ir senelė, Duobkasiai, Kvartetas ir Metai. Knyga turi per 150 psl.

Eilėraščiai apie vasarą

Nijolė Jankutė

RUGPIŪTIS

Stiklinis vanduo, stiklinė tyla —
Rudens pažadai.
Violetinės taurės laisto surinktą šilumą.
Nuvargino saulę kvapai, o mišką — juodas žaumas

Nereikia man pažadų!

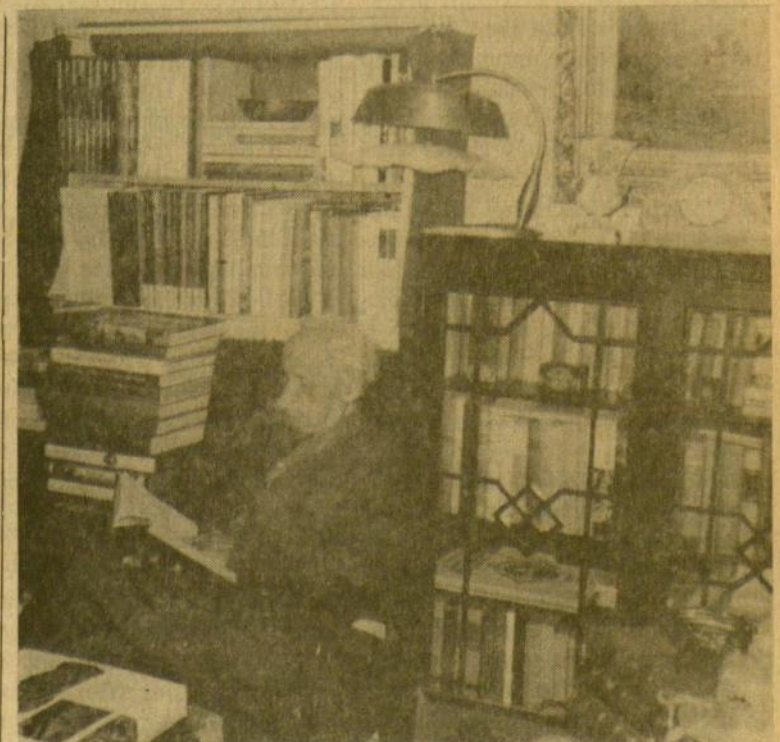
— — — — —
Bet akmens stiklo tylai pramušt
Ežere nerandu...

Už durų tinklo — žalias veidas,
Ir žalios akys, ir plaukai...
Kalbėk! Klausau, ką tu sakai.

Šešėliai dangsto juodas klevo kojas,
Karščiui kvėpuoja vėjas pro lapus,
Už sodo kelias tuščias toks vyfiojas —
Nuvargęs, vienišas, nebeskubus...

Vyšniai jau nulesė varnėnai,
Jau peržydėjo dobilai,
Ir teka pilnatis vėlai...

Paunksmėj vasara man moja.
Atsargiai praveriu lengvas duris —
Ant kelio laikas pailsėt sustoja,
Girdžiu, kaip plaka vasaros širdis.

Vladas Daumantas dabar prie savo knygų.

REMBRANDTO AMŽIAUS ŠEŠĖLYJE

VALERIJONAS JAKAS

Šauni, jūrą tvenkianti, tauta

Kiekvienas kraštas nori surasti turistinių iplaukų. Turistams savioti ir sudominti kiekviena turistinėmis iplaukomis suinteresuota valstybė meniškose plakuose iškelia jei ne gamtos grožį, tai kokį savitą spalvingą savo krašto būdą ir dar jį nudaolina. Ne kitokia yra ir mažoji Olandija. Neturėdama saulės nutviekstų kalnų ir uolų, savo kraštą turistiniuose plakuose, laikraščius ir žurnalų skelbimuose, reklamuoja banguojančiais tulpių geltonų narcizų, hiacintų laukais ir vėjo malūnais. Kartais plakuose pamatysi klumpėtus tautinių šokių šokėjus, dėvintus spalvingus tautinius rūbus, garsiuų sūrių turgų fonę. Žinoma, tie sparnuoti, spalvingi lyg kalendoriniai Olandijos vaizdai yra nemeluoti, bet jie sudaro tik mažą olandiško gyvenimo dalį. Šalia buitinės kovos už duonos kąsnį, visų olandų dėmesys yra nukreiptas į jūros tvenkimą ir naujai atkovotų iš jūros dugno plotų išlaikymą, nes, Olandijai nepasizymint žemės turtai, stokoja gyvenamos erdvės. Savo plotu Olandija prilygsta beveik Šveicarijai, bet gyventojų atžvilgiu yra tirtičiausiai apgyvendintas kraštas Europoje. Olandijos 12 milij. gyventojų išsikirsto maždaug po 800 žmonių 1 kv. mylioje. Kad kaip nors susidarytų pakankamas gyvenimo sąlygas, negrobstant

trūkstantį plotą iš kaimynų, teko olandams beveik pusę savo teritorijos atitvenkti ir atkovoti iš Olandijos krantus daužančios Šiaurės jūros.

Jau senovėje olandai, dar romėnų pamokytai, statė primityvius pylimus apsaugoti nuo potvynių, vandenį pompuoti buvo pakinkę vėją, įrengdami bures, lyg mums įprastus matyti vėjo malūnus. Dabar išliko jau tik apie tūkstantis tokių malūnų, o iš jų tik vienas trečdalis dar naudojamas, o kiti tapo etnografinė puošmena. Po Olandijos lygumas išsime-tę, tie malūnai atrodo lyg švyturiai jūroje. Šiame amžiuje olandai jūrą tvenkia jau moderniais, plačiais, gelžbetoniniais pylimais, kasa plačius modernius kanalus, naudoja galingas buržiančias melioratorių mašinas, siurblius ir vandens perpilimo stotis. Olandijos būdingame peizaže, pajūrio vėjuotose lygumose, lie-tingų debesų mėlynėje, gaubiamoje melsvų ūkų, vyraujančių mėlynai pilkiems tonams, kaip strėlės šauna krūmais ir medžiais apaugusiomis pakrantėmis kristaliniai kanalai. Beveik pusė teritorijos, kur šiandien banguoja gintariniai javai, kur sodrios pievos gano-si galvijai, yra buvęs jūros dugnas. Kaip pagrindiniai, senieji žemės plotai prie upių aukš-tupių, taip ir nauji atkovoti plotai yra tapę derlingais, kur kiekviena žemės pėda yra iš-naudota. Taip pat dažnai olandams tenka su-

sidurti su potvynio problemomis: apie 40 proc. teritorijos yra žemiau jūros lygio, ir vi-sa tai lengvai gali būti jūros bangų užlieta. Nors pylimai ir užtvankos saugo kraštą nuo jūros grėsmės, bet kartais jūra vis dėlto negai-lingai paima savo aukų. 1953 m. audra nu-slavė 133 kaimus, paliko 300 tūkstančių gy-ventojų be pastogės ir nuskandino beveik 2000 gyventojų.

Tokiu būdu olandai, gyvendami pavojingos jūros glėbyje ir nuolat su jūros bangomis kovodami, galvojančio žmogaus yra gerbiami. Be to, dar olandai respikuojami už ypatingą švarą savo raudonstogiuose kaimuose, mies-

A. Duereris

Erasmus (graviūra)

teliuose ir miestuose. Ir net didžiosios valsty-bės mokosi iš olandų vandens tvenkimo meto-dų. Šiandien, kai Chicagoje kalbama apie pro-jektą statyti trečijį areodromą Michigan eže-re, tai siūloma šiam areodromui panaudoti olandų vandens tvenkimo metodą.

Nepriklausomybės pradžia pasižymėjo vitališku amžiumi

Kaip visų valstybių, taip pat ir Olandijos istorijoje buvo liūdnų laikotarpių, o ypač 16 amž. pradžioje, kai besiplečianti Ispanijos he-gemonija per Habsburgų dinastiją užgrobė O-landiją. Prieš Pilypą II olandai išvystė kovinę rezistenciją. O vis dėlto 17 amž. pradžioje Olandija jau ištrūko iš Ispanijos hegemonijos, bet jau tik mažytė respublika, nes iš Olandijos atsiskyrė flamandiškos provincijos. Bet nepri-klausomybės pradžioje Olandijai atsidarė ir nauji horizontai. Su užsidegimu ir pasitikėji-mu olandai griebėsi kurti pramonę, išvystė lai-vų statybą, įžengdami į aukštą civilizacijos or-bitą. Žinome, kad Rusijos caras Petras Didy-sis, slapta atvykęs, mokėsi lai-vų statybos O-landijoje. Prisistatę lai-vų, olandai neatsilikio nuo daug didesnės Prancūzijos ir Anglijos, pradėjo, nors tais laikais tik buriniais laivais, raižyti plačiuosius vandenynus, prekiauti, ko-lonizuoti tropikines salas. Olandija, praturtė-jusi iš prekybos, sukūrė aukštą ekonominį gerbūvį. Nors patys olandų navigatoriai Co-lumbo nepra-lenkė, bet mainais su indėnais buvo gavę teisę iškelti savo vėliavą ir Šiaurės Amerikoje. Kaip žinome, olandai kurį laiką buvo užvaldę dabartinio New Yorko Manhat-teno salą. O olandų kolonistai Amerikai davė net du prezidentus Rooseveltus. Vėliau Olan-

dijos vyrvavimas jūrose buvo nustelbtas Angli-jos, o 18 amž. pati Olandija net buvo oku-puota Prancūzijos ir atgavo laisvę, tik Napo-leonui žlugus.

Po Antrojo pasaulinio karo Olandija nete-ko net 300 metų valdytos Indonezijos, iš ku-rios šilkų ir prieskonių 17 amž. buvo taip praturtėjusi, o kitoms Olandijos valdomoms sa-loms reikėjo suteikti mažesnę ar didesnę savi-valdą.

Šiaurės Europos intelektualinis centras

17 amž. nors trumpai sužydėjęs Olandijos gerbūvis buvo paveikęs visą krašto gyvenimą. Laisvė ir turtas buvo akstinu pasidaryti Olan-dijai intelektualiniu Šiaurės Europos centru. Be to, 16 amž. iškilusio humanisto ir moksli-ninko D. Erasmus idėjos ir jo siūlomos švel-nios bažnyčios reformos palengvino kalviniz-mo sąjūdžio bangai prasimušti Olandijoje. Pi-lypo II laikais buvo net kilusios fanatiškos ko-vos tarp katalikų ir kalvinistų, kurios užgrūdi-no visus gyventojus pakantai ir sugyvenimui. Išsitarščiavusioms nuotaikoms aprimus, jau galima buvo ištieti pirmuosius kelius anksty-vai Olandijos demokratijai. Prasidėjo gyva mokslinė ir meninė veikla. Pasipylė išradimai. Olandai išrado teleskopą ir mikroskopą, prin-cipą švytuokliniam laikrodžiui. Susibūrė veik-ti tarptautinės teisės ekspertai. Net katalikas di-dysis prancūzų filosofas, matematikas ir fizi-kas Rene Descartes apleido Prancūziją ir buvo apsigyvenęs Olandijoje. Atsirado knygų leidyk-los, kurios dar ir šiandien, jau turėdamos mo-dernas spausdinimo priemones, gerus graviū-rus (Nukelta į 4 psl.)

Didelių užmojų sukaktuvininkas

V. ZEMAITIS

Prof. J. Kuprionis prie magnolijos savo įkurtame arboretume, Ruston, La.

Prof. Jonui Kuprioniui rugpjūčio mėn. 3 d. sukako 70 metų amžiaus. Jis gimė Kiaušų k. Anykščių vls. rugpjūčio mėn. 3 d. 1901 m. Gimnaziją lankė Vilniuje ir baigė Panevėžy. 1928 m. baigė Žemės ūkio akademiją Dotnuvoje diplomuoto miškininko laipsniu.

J. Kuprionis iš prigimties buvo apdovanotas plataus, veiklaus visuomenininko ir išvalgaus mokslininko gabumais. Ar būdamas gimnazistu, studentu, ar vėliau Miškų departamento, ar universiteto tarnautoju, jis visur tarp draugų, bendradarbių pasižymėjo savo sumaniu veiklumu, ir buvo jų įvertintas, renkamas ar skiriamas į vadovaujančius postus. Gimnazijoje jis aktyviai dirbo ir ateitininkų kuopelių vadovu, studentaudamas pirmininkavo studentų ekonominėje šalpos bendrovėje ir šaulių kuopoje. Bet daugiausia laiko ir energijos jis pašventė organizavimui skautų; už ką jis buvo pagerbtas ir 1930 m. išrinktas Lietuvos vyriausiojo skautininku.

Sio straipsnio autoriui Joną Kuprionį teko pažinti 1929 m., organizuojant Lietuvos Miškininkų sąjungą. Jis buvo tikras jaunųjų lietuvių miškininkų-spiritus movens. Miškininkų sąjungos valdyboje jis sutiko eiti sunkiausias, sumanyto leisti miškininkystės žurnalo "Mūsų Girios" redaktoriaus pareigas. Visi vėliau pripažino, kad jis šiose pareigose buvo tiesiog nepažinomas, taip pat ir spaudos specialistai žinojo, kad jo red. "Mūsų Girios" yra pirmaeilis mokslinės srities žurnalas. Tenka pastebėti, kad ilgą laikotarpį biurokratinė Miškų departamento vadovybė buvo nepalanki savo tarnautojų profesinei veiklai, net neparūpino leisti žurnalui. Dėka sumanaus J. Kuprionio redagavimo, žurnalas išsiversdavo savomis lėšomis iki pirmosios rusų bolševikų okupacijos.

1936-39 m., eidamas Miškų departamente miškų ūkio referento pareigas, J. Kuprionis daug rūpinosi Lietuvos miškų atželdimu, medelymais, vykdė miškų tyrimo darbus. 1940-41 Žemės ūkio akademijoje ėjo docento pareigas ir nuo 1941-44 m. Vilniaus universitete buvo specialios miškininkystės katedros vedėjas. Jis tęsė miškų tyrimo darbus, naujų veis-

sia tenka pabrėžti, kad prof. J. Kuprionis, kaip gilus lietuvis patriotas, aukštai iškelė svetimųjų akyse Lietuvos ir lietuvių miškininko vardą kruopščiai atliktais mokslo darbais šiam kraštui.

Prof. J. Kuprionis daug prisidėjo savo tyrimais ir praktiškais patarimais, pakeičiant miškų želdymo metodą JAV miškų ūkyje. Anksčiau buvo vartojamas brangiai kainuojantis sodinimas paruoštais daigais. Želdymas atviru medžių sėklų sėjimo būdu nepavykdavo, nes pasėtas sėklas sunaikindavo paukščiai bei vabzdžiai. J. Kuprionis, šį reikalą nuodugniai ištyręs, pamokė vietos miškininkus Vakarų Europoje praktikuojamais būdais tas sėklas nuo sunaikinimo apsaugoti. Nuo to laiko miškų atželdymas atviru sėklų sėjimo būdu sparčiai žingsniais čia progresuoja. Jis žymiai patobulino ir užpatentavo savo vardu įrankį, naudojamą miško daigų sodinimui. Toliau sėkmingai jis vykdė tyrimus su įvairių medžių veislių pagerinimu ir jų augimo paspartinimu.

Vienas svarbiausių J. Kuprionio atliktų darbų Ruston miestui ir jo Technikos institutui yra jo įsteigtas 50 akrų plote botanikos sodas (Arboretum). Yra tai savotiškas gamtos paminklas, kuris išvers šimtus metų ir skelbs kiekvienam jį lankančiam to darbo iniciatorių ir sodo steigėją lietuvi. Sis J. Kuprionio kūriny, gal-

lima sakyti, atliktas jo vieno pastangomis nuo A iki Z. Čia buvo pasodinta, drauge su vietos medžių veislėmis, daugybė įvairių šiltnamio išaugintų ekzotų, dekoratyvinių medžių bei žydinčių krūmų. Kai visa tai suaugęs, plotas paliks įvairiais metų laikotarpiais tiesiog žydinčiu sodu. Kartu įvykdyta originali idėja, būtent, prie vad. "All States Tree Avenue" pasodinti visų 50 steitų oficialiai pripažinti jų medžiai. Iš Lietuvos gautų eglės, pušies ir uosio sėklų išauginti medžiai, specialia etikete pažymėti, kad jie yra iš Lietuvos. Visa Arboretumo istorija, prof. J. Kuprionio parašyta, gražiai išleista su nuotraukomis kaip specialus katalogas.

Prof. J. Kuprionis, nepaprastos simpatijos įgijęs savo studentų, bendradarbių ir plačios vietos amerikiečių visuomenės tarpe, išeidamas į pensiją (1970.V), buvo pagerbtas specialiai suruoštoje iškilmingoje vakarienėje, įtektu instituto vadovybės garbės adresu (plaque). Išėjęs pensiją, jis apsigyveno Kalifornijoje, Los Angeles miesto apylinkėse, arčiau savo ištėkėjusių dukrų šeimų.

Kaip neužmirštas prof. J. Kuprionis pasiliko savo buvusių bendradarbių rustoniečių tarpe, parodo ir tai, kad vietos laikraštis "The Ruston Daily Leader" geg. mėn. 25 d. atspausdintas prof. E. Russell plačios apimties straipsnis: "Accent, J. Kuprionis", kur jis prisimenamas nepaprastai šiltais ir pagarbos pilniais žodžiais. Prof. E. Russell vadina J. Kuprionį pirmaeilium ekologijos mokslų specialistu, tiek teorijoje, tiek praktikoje. Jo žodžiais, jei ekolo-

gija suprasti plačioje prasmėje, kaip mokslą apie santykių apraškas gyvų organizmų, augančiųjų toje pat aplinkoje, tai visa tai, kas apima medžius ir girias, pagal tuos pačius dėsnius, einant gyvenimiška J. Kuprionio filosofija, galima taikinti ir žmonių bendruomenėi. Iš tiesų, dirbdamas su savo studentais, jis buvo jiems rūpestingas tėvas ir pavyzdys kaip reikia veikti ir dirbti, kad miškininko profesija duotų gyvenimo prasmę ir palaimą.

Kiek jis savo tautiečių yra gerbiams, parodo jo redaguojamas miškininkystės žurnalas "Girios Aidas" užsakytą parašyti i Enciklopedija Lituanica Lietuvos miškų istorija nuo 1259 m. iki 1970 m. Prof. Kuprionis ją yra jau ir parašęs.

Kas sukaktuvininką pažino, visuomet jį prisimins, kaip giedrios nuotaikos, didelių gabumų, energinga entuziasta. Iš tiesų, nuostabus vyžas gyveno ir dirbo mūsų tarpe.

Prof. E. Russell baigia čia suminėta savo platų, turiningą straipsnį, prancūzų rašytojo žodžiais, adresuotais vienam kilniajam veikėjui: "Tegu gerasis Dievas prisimena šį vyrą ir jo planus padaro tvirtais!" Po šiais dideis prasmingais linkėjimais deda parašą ir šio straipsnio autorius savo ir visų solenizantų dideis gerbiųjų draugų, kolegų, bendradarbių vardu. Geros sveikatos, daug gražių, saulėtų dienų i aštuntąjį dešimtį įžengus, kad jos ir toliau taip būtų naudingos vargstančiai tėvų žemei ir žalioms Lietuvos girioms!

Karaibų salose ir Centrinėje Amerikoje

Stasys Dalius. PALMIŲ PAVESY. Lietuvių Enciklopedijos leidinys. 1971 m. 222 psl. Kaina \$4.00.

Sėkmingai įsikūrę lietuviai turi kaskart daugiau galimybių keliauti, ir ši knyga bus įdomi kaip besirengiantiems vykti i įvairias Karaibų jūros salas bei i vidurinės Amerikos valstybes, taip ir jas lankiusiems palyginti savo patirtis įspūdžius naujomis žiniomis.

Autorius laivu ir lėktuvais yra aplankęs Bahamų salas, Portoriką, Trinidadą, Dominikonų respubliką, Haiti, Jamaiką ir eilę kitų salų tame sektoriuje. Automobilu, su išvykomis lėktuvais, yra apvažiavęs Meksiką, Gvatemalą, Salvadorą, Hondurą, Britų Hondurą, Panamą. Vykstant iš Kanados, jam per keletą savaičių automobilu teko suvažinėti 8,000 mylių ir daugiau vienoje kelionėje.

Šiame kelionių aprašyme ne tiek gausu paties keliautojo nuotykių, kiek informacijų apie įvairias lankytas vietas. Aprašymas nutolsta nuo kelionių reportažo, artėdamas daugiau i kelionių vadovą, tuo darydamasis sausesniu, nors gal tikslesniu, kadangi naudotasi daugiau rašytiniais šaltiniais ir gidų informacija. Daugelis skaitytojų šiuo leidiniu galės susdomėti, ir jo skaitymas bus naudingas.

Žinoma, kai kas knygoje galėjo būti ir kitaip patvarkyta. Pvz. pasitaiko posakių kaip šis: "aplinkėme porą klubų su originalia programa". Skaitytojui tai nieko nesako. Arba vertėtų duoti kiek detalių — kaip ta originali programa atrodė, arba visai apeleisti tokį sakinį. Vietomis įsibrovę netikslumų. Pvz. apie vieną vidurinės Amerikos medį sakoma, kad yra 150 pėdų storumo ir apie 2000 metų senumo (psl. 166). Tiek pėdų storumo tai jau būtų plačiau už stambų namą. Greičiau tai buvo 150 pėdų aukštumo.

Vykstant i Acapulco, minimas sidabro kasyklų miestas ir jis vadinamas Taxo (psl. 143 ir sek.) Tikrumoj jo vardas Taxco.

Autorius net tituliname knygos puslapy rašo "Karių jūra";

Liet. enciklopedija vartoja pagal tarimą — "Karaibų jūra"; taip buvo ir Lietuvoj įprasta. Rašoma, kad bevažiavęs Meksiką, "pasiekiame pusiaują" (123psl.) Pagal Lietuvių kalbos žodyną "pusiaujas" geografinė prasme yra "ekvatorius", o jis yra ne Meksikoje, bet daug toliau i pietus: kerta Ekvadorą, pietų Kolumbiją ir šiaurės Braziliją.

Pasitaiko ir korektūros klaidų. Pvz.: "dalytes" (p. 113, turi būti — dalelytes), "tebuso principu" (p. 141 — rebuso principu), "gerių keliu" (p. 186 — geru keliu).

Nežiūrint šių smulkmenų, kelionių mėgėjai šį veikalą galės skaityti su įdomumu ir nauda.

J. Daugl.

Kultūrinė kronika

● **Chicagos Aukštesniosios liutuan. mokykloje** nuo šių mokslo metų pradžius Lietuvos istoriją pradės dėstyti Augusta Šaulytė, baigusi tą pačią mokyklą i Pedagoginį liutuanistikos institutą. Praėjusiais mokslo metais Chicago aukšt. lit. mokykloje sėkmingai dirbo irgi tų pačių mokyklų absolventas Rimas Cernius. Mokslo metai bus pradėti rugs. 11 d. 9 v. r. naujų mokinių priėmimu. I 5 klasę priimami be egzaminų visi tie, kurie yra baigę lit. mokyklų 8 skyrius. Nebaigę laiko egzaminus iš pradžius mokyklos liutuanistikos kurso. Mokykla veikia Jaunimo centre ir turi kasmet apie 160 mokinių.

● **Juozo Kralikausko** trečioji mindauginė trilogijos dalis "Vaišvilkas" jau yra surinkta spaustuvėje ir netrukus bus lauzomas. Šiame romane autorius svirs to vieną iš įdomiausių mūsų istorijos personaužų, Mindaugo sūnų Vaišvilką, kurs, būdamas vienuolis, tėvui žuvus grįžo valdyti Lietuvos. Ši tema dar nebuvo lieta jokio rašytojo. Juozas Kralikauskas, rūpestingai įsigilinęs i mindauginius laikus savo dviem ankstesniais romanais, šiuo savo kūriniu užbaigia mindauginę epochą.

● **Akiračių nr. 6** spausdinamas šiomis dienomis.

● **Technikos Zodis nr. 2** išina šią savaitę.

Rembrandto amžaus šešelyje

(Atkelta iš 3 pusl.)

ros meistrus, išleidžia menišką ir aktualias knygas ir gauna daug spausdinimo užsakymų iš Vakarų pasaulio. Pavyzdžiui, Naujojo olandiško katekizmo vertimo trijų savaičių laikotarpį JAV buvo parduota net 75 tūkst. egz.

Dar verta priminti, kad 17 amž. Olandijoje, Leidenio mieste, buvo išspausdinti Mykolo Lietuvio "Lietuvos - Lenkijos aprašymas" K. Simonavičiaus "Artis Magnae Artilleriae" ir kt. veikalai.

Šviežių kelių ieškojimas dailėje

Tikrai visą pasaulį stebina, kad 60 m. laikotarpyje dinamiškai suzydėjusi dailė tokiame mažame krašte ir tokiu trumpu laiku įtraukė tokį didelį dailininkų skaičių ir paliko tokį didelį derlių. Jau 16 amž. Olandiją per Prancūziją buvo pasiekę Florencijos renesanso atspindžiai. Buvo nemažai tapytojų, kurie žavėjosi ir sekė da Vinci ir kt. italų dailininkų kūrinius ir tuo laiku Olandijoje jau reiškėsi šiaurės genijus H. Bosch. Bet Habsburgų dinastija, pavaldžiusi Olandiją ir apkartinusi visuomenę ir dailininkus su savo dieviškomis teisėmis, privertė Olandijos dailininkus paieškoti šviežių kelių kūryboje. Pirmiausia buvo atsakyta įprastų mecenatų — bažnyčios ir monarcho. Kūryboje vengti religinių, mitologinių, alegorinių, istorinių, poetinių, retorinių, deklaratyvinųjų išraiškų. Dailininkai pasirinko socialinį realizmą ir tapo buitinių temų tapytojais. Tokiu būdu Olandijoje susikūrė tautinė

mokykla, kuri yra tokia skirtinga nuo visos Europos ir net savo kaimynų flamų pietuose. O vis dėlto toje mokykloje nepasireiškė skulptoriai. Gal būt, čia jau kalta olandų gyvenamoji aplinka be reikalingos medžiagos skulptoriams — akmenų ar medžio, o, gal būt, dailėi dėkingesnės sąlygos, gyvenant Golfo srovės šildomojoje jūros artumoje su švelnia šviesa, ir olandų dailininkų akis, kaip ir veneciečių, tapo jautri šviesiems tonams ir spalvoms. Taip pat protesto ženklai architektūroje buvo vegta baroko stiliaus.

Sio straipsnio rėmuose sunku būtų išvardinti visus dailininkus, tuo laiku priklausius-

Kanalas ir guobos Amsterdame

sius olandų tautinei mokyklai bet vėliau šioje apybraižoje paminėsiu žymiausių olandų sūnų ir tos mokyklos simbolių Rembrandtą ir Vermeerį ir supažindinsiu skaitytojus su retomis jų kūrinių reprodukcijomis.

Sostinė — Amsterdamo charakteris

Olandijos sostinė Amsterdamas yra oficiali sostinė, bet parlamentas, vykdomoji valdžia, tarptautinis teismas, užsienio diplomatai ir karališka šeima yra įsikūrę Haagos mieste. Nors Nepriklausomybės pradžioje monarchija buvo nemėgstama, ir, Olandijai išsivadavus iš Ispanijos hegemonijos, valstybė tuoj tapo respublika, bet po prancūzų okupacijos, demonstruojant didesnę svorį prieš nugalėtą Prancūziją, 1815 m. Olandija vėl atgimė kaip monarchija net kiek didesnėje teritorijoje, nes prie Olandijos vėl buvo prijungtos flamiškos provincijos. Apie monarchijos įsigalėjimą visame krašte liudija apie 300 išlikusių pilių, kurios dabar daugiausia yra tapusios muziejais ir viešbučiais. Išlikusios monarchinės galios simboliu dar yra karalienė Juliana, kuri kiekvienų metų rugšėjo mėn. iškilmingai, aukšinėje karietėje, traukiamoje 8 juodų žirgų, atvyksta atidaryti parlamento. Šios iškilmės yra jau tik tradicijų likučiai, o Olandijos santvarka yra konstitucinė monarchija.

Sostinė Amsterdamas yra daugiau finansinis, pramonės ir prekybos centras. Amsterdamas, įsikūręs ant vandens, netiekia įprastų dimiesčio bruožų, nors jau artėja prie 1 milij. gyventojų skaičiaus. Tai kosmopolitinis, kana-

lais juosiamas miestas, kuris jau kelis šimtmečius dar yra vadinamas sparnuotu vardu — Šiaurės Venecija, 17 amž. turėjęs geras sąlygas kultūrai ugdyti. Mieste yra net apie 40 muziejų, turi gerą operą, garsėja ir kitu sceniniu menu. Turistiniu populiarumu yra ketvirtas miestas Europoje ir susilaukia apie 1 milij. turistų kasmet. Koku jaudinančiu unikalumu Amsterdamas be muziejų ir bažnyčių skiriasi nuo kitų Europos miestų? Pirmiausia, Amsterdamas išsiskirs per 300 metų nepasikeitusia architektūra. Sugo kanalais, nors be pagrindinio, kaip ungurio besiraitančio, natūralaus kahalio ir be gondolų, primins Veneciją. Vietoj gondolų Amsterdame plaukioja plieninės baržos su prekėmis, kurių dažnas atsitenkimo rezonansas primins, kad Olandija, nors ir maža, turi didelę pramonę. Net 42 proc. jos gyventojų semia uždarbį iš pramonės. Kiek romantiškiau atrodo pririštos baržose plūduriuoją gėlių turgai.

Amsterdamo gatvėse stebins daugybė dviračių. Ir čia, kaip ir Danijoje, 1 dviratis tenka 2 gyventojams. Kai kituose miestuose visiškai retenybė, tai Amsterdame stebins kioskai su silkėmis, pastelinių spalvų stumdomieji vargonai. Taip pat stebins sostinės gyventojų laisvas užsienio kalbų mokėjimas ir kuklumas, nes amsterdamičiai nemėgsta auto reklamos ir nėra žingėdūs. Iš kitų miestų Amsterdama išskiria skoliniai iš tropikinių salų. Be tropikinių augalų specialaus botanikos sodo, restauruose gausybė indoneziškų valgių su imbiro prieskoniu. Rečiau kitur Europoje girdima, o Amsterdamas gali kitus palinksminti su rumunų čigonų muzika. Miesto bokštuose varpų aidai prabyla lyg simfonijomis. Kadangi 17 amž.

Amsterdame buvo įsigalėjęs pirklių ir vertelių luomas, be kunigaikščių ir tituluotų aristokratų, tai Amsterdame neužtiksi stilingų pilių ar valdovų rūmų. Tuo tarpu aristokratiška kitose Europos sostinėse yra palikusi stambių pėdsakų.

Kai jau anksčiau paminėtas mokslininkas ir humanistas D. Erasmus savo studentams užduodavęs mįslę, klausdamas, kokiame mieste gyventojai gyvena kaip varnos medžių viršūnėse, tuoj patys amsterdamičiai studentai mįslės neįspėdavo. Tik po kiek laiko studentai susiprasdavo, kad profesorius mįslėje alegoriškai kalbėjo apie juos pačius. Pasirodo, kad ypatingai 17 amž. išsiplėtusio Amsterdamo pastatai buvo statyti 90 salelių pelkėse, tarp pusračių simetriškai išvestų 50 kanalų. Šviltgerėjus i Amsterdamo žemėlapi, ir matai kanalus vėduoklės pavidale. Amsterdamičiai kaip ir veneciečiai statėsi savo mažus, gerų proporcijų plytinius namus, duris, langus išpušdami akmenis karnizais, ant i smėlį ir dumblyną sukaltų rąstų. Dėl ant rąstų turimo pločio brangumo visi statyti sandėliai, pirklių ir vertelių rezidencijos kanalų pakrantėse mūšėsi i aukštį. Todėl dėl durų siaurumo ir laiptų aukštumo, persikraustant, baldai yra iškeltami per langus. O vis dėlto Amsterdamo architektūra daug kuo skiriasi nuo Venecijos architektūros. Venecijos pastatai, sakytumėme, yra teatrališki, lyg austi, lyg ornamentuoti, kaip žymusis "Ca'd'oro". Taip pat Venecijoje netrūksta rytietiškos itakos, balkonų, rožinės spalvos stogų. Amsterdamo namai puošnūs, bet daug kuklesni už Venecijos. Amster-

(Bus daugiau)

Pr. Baltuonio parodai pasibaigus

ELENA VASYLIUNIENE

Prano Baltuonio medžio šaknų skulptūros paroda Kennebunkporte tėvų pranciškonų sodybos didžioje salėje, pasibaigė rugp. 8 d. Paroda tęsėsi dvi savaites. Amerikoniškuoju papročiu meno ir skulptūros parodos yra ruošiamos kurortuose ir šiaip vasarvietėse, ir jas aplanko didelis skaičius žmonių. Tokios parodos, kaip Baltuonio, dar nėra buvę šioje apylinkėje, kur vasaroja net pats senatorius Maske. Todėl paroda patraukė ne vien lietuvius dėmesį, bet dar labiau kitataučius. Trys laikraščiai atsiuntė savo korespondentus ir fotografus ir visi trys įdėjo nuotraukas medžio šaknies skulptūrų, davė straipsnių apie "Kanadietį skulptorių, gimusį Lietuvoje". Tai gi buvo parašyta kaip apie kitatautį menininką, pabrėžiant jo veikalų originalumą ir nepasikartojimą.

Sutikusi patį Pr. Baltuonį paprašiau papasakoti paties darbo eigą.

— Forma yra mano galvoje, — pasakė simpatiškos išvaizdos, apvalaveidis menininkas. — Medis neduoda man formos. Jeigu ir matau ką nors jame, visgi kuriu savo formas.

Toliau jis pasakojo, kaip žaliuojančių medžių šaknys raunamos ir džiovinamos dvejus, trejus metus. Paprastai žievė nuluoma, bet jei yra labai pridžiūvusi, paliekama. Mačiau gražią žuvį, padarytą iš tos šaknies dalelės, kuri buvo apdengta žieve. Naudojamas medis angliškai vadinamas "drift wood" — tai iš vandens ištrauktos šaknys, kurias upės išmeta. Bet šitos rūšies medžio Baltuonis naudoja labai mažai. Žaliuojančio medžio šaknys yra patvaresnės ir ilgiau išsilaiko, negu mirkyto.

Pirmas įrankis, kurį naudoja, yra kirvis ir pjūklas, apkarpant ir aptašant turimo medžio gabalą. Bet dar formos neišgaunama. Elektrinis grandiklis, kuriuo menininkas pradeda skaptuoti, padaro pagrindinę formą. Pas Baltuonį forma yra labai įvairi — nuo realistiškiausios pelėdos ir arklio iki visiškai abstrakto. Išgavęs pagrindinę formą, Baltuonis dar apžiūri savo kūrinį ir, naudodamas specialią pielyčią, vadinamą Ratspiele, apdirba detales. Medžio skaptavimo technika yra

seną. Ją naudojo didžiausieji dailininkai ir skulptoriai, ją naudojo ir mūsų dievdarbiai. Kada išgautos detalės, ateina kūrinio apvalymas, naudojant stambų stiklinį popierių, vidutinį ir smulkų. Jeigu medis yra kietas, paliekamas natūralus paviršius, nededant jokio tepalo; jeigu medis yra minkštesnis, jis yra dengiamas palstinkiniu laku (varnišu) išlaikyti jo paviršiaus patvarumą. Plastikinis lakas yra bespalvis ir tik duoda savotišką blizgesį.

Medis duoda visą spektrą spalvų; nuo tamsiausios iki šviesiausios, be jokių dažų. Spalvos natūralios. Medžio rievės sudaro ištisą spalvų skalę ir harmoniją. Čia reikia igudusios akies ir rankos, kad suderintų spalvas. Pavyzdžiui, drožiant paukštį ilgakaklį sutaikyti, kad jo sparnų spalva būtų taip suharmonizuota, jog darytų natūralaus paukščio išpuolį.

I klausimą, kurios rūšies medžius Baltuonis naudoja, gavau atsakymą, kad geriausias esąs "vinegar tree" medis, kuris yra iš tokių lyg vynuogių medžių. Tai geriausia medžio rūšis. Skulptūros išlenkimai eina pagal šaknies rievės, kas daro skulptūrą labai patvarią ir originalią. Dailininkui būna kietas galvosūkis, kurio būdu išvystyti savo sugalvotą formą pagal šaknies rievę audinius.

Baltuonio kūriniai yra labai originalūs: niekad ta pati forma nepasikartoja. Jo puiki įvairspalvė piliis, kuri buvo parduota šioje parodoje, ir daug kitų idomių skulptūrų, nebegrįš į Kanadą, bet bus išvežtos į įvairias Jungtinių Amerikos valstybių dalis.

Gyvybė kituose dangaus kūnuose

Tyrinėtojų grupė, vadovaujama dr. C. Ponnampumom, dviejose meteorituose atrado amino rūgščių ir pirimidinų, kurie yra pagrindiniai kiekvienos gyvybės elementai. Abudu meteoritai, manoma, yra 4.5 milijono metų senumo, skrieję erdvėse tarp Marso ir Jupiterio. Minėtieji cheminiai junginiai bilijonų metais veikiami energijos galėjo išsivystyti į gyvą medžiagą, taip skelbia Amerikos medikų draugijos pranešimas.

Pranas Baltuonis

Romeo Ir Julija

Elektronai ir jų tyrimas

P. ZICKUS

Elektronai yra labai svarbios atomo dalelės. Jie atlieka mums sunkiuosius elektros darbus, o taip pat ir pačius komplikuočiausius įvairių sudėtingiausių elektronikos mašinų iki kompiuterio imtinai. Yra susidariusi net atskira elektronikos mokslo šaka su elektronikos inžinieriais, technikai ir panašiai.

Iki dabar tos atomo judančios dalelės — dektironai, kurios skrieja apie savo branduolį šviesos greičiu — 186000 mylių per sekundę, yra paslaptingos ir mažai žinomos. Elektronas laikomas lyg besvoriu. Jo masė yra 9.107 ant 10—28 gramo. Toks mažas jo svoris ir dar juda, todėl elektronų tyrimai yra labai komplikuoti. Jeigu atomo dydis yra neišsivaizduojamai mažas ir geriausių mikroskopų pagalba nematomas, tai ką kalbėti apie jo branduolio palydovus, kurie dar skrieja apie jį tokiu dideliu greičiu.

Ne tik pats elektronas yra paslaptingas, bet yra manančių, kad jis dar gali turėti ir savo branduolį. Jeigu branduolio ir neturėtų, tai vis tiek jis turi masę — daleles. Mokslininkai jau gerokai išnagrinėjo pačias medžiagas, surado daug naujų ir patį atomą gerokai pažįsta, todėl dabar toliau eina prie jo skriejančios dalelės-elektrono.

Atomų tyrimams yra įvairūs greitintuvai, kuriuos mes čia vadiname akceleratoriais. Jie yra linijiniai, sinchrotroniniai ir etc. Elektronų tyrimams reikalingi greitintuvai, vadinami susidūrimo (colliding beam). Tokiuose greitintuvuose elektronai susiduria su elektronais arba elektronai su pozitronais, pozityviai pakrautomis dalelėmis, kurių masė ir dydis yra lygus elektronų 9.107 ant 10—28 gramo. Pirmoji tokia elektronų tyrimams mašina — colliding beam — sukonstruota Cambridge Elektronų akceleratoriuje — M.I.T. ir Harvardo universitetu. Šioje mašinoje greitintuve elektronai skrieja prieš laikrodžio rodyklę aplink 240 pėdų diametro orbitoje. Tas greitintuvus, kurį galime pavadinti magnetiniu žiedu, nes tas

rių elektros magnetų kontrolėje tame žiede jie skrieja aplink. Jų spindulys būna mažos inčo dalelės atstume vienu nuo antrų. Greitintuvus yra įrengtas taip, kad vienoje vietoje tie du spinduliai turi susitikti, kitaip sakant, perkirsti vienas antro kėgą. Tame susidūrimo atsiranda kiviai elektronai 3,5 bilion elektron voltų jėga gali susidurti su pozitronais, kurie irgi skrieja tuo pačiu 3,5 bilion elektron voltų jėgos varomų greičiu tik iš priešingos pusės. Šiame susidūrimo yra 7. bilijonai elektron voltų jėga. Tame susidūrimo atsiranda kitos mažos dalelės, kurios sukuria elektronus, muons, pions, ar ką kitą. Kartais tame susidūrimo atsiranda sunkesnės ir įdomesnės dalelės. Čia ir yra galimybė, kad gali būti visai naujos ir nežinomos atomo ar elektrono dalelės, kurios duotų metų buvo tik spėliojamos, bet iki šiol niekas dar negalėjo tai patvirtinti. Ar tik nebus taip, kad ir elektronas turi savo branduolį.

Cambridge Electron Eccelerator po sunkaus ir įtempto keletrių metų darbo kelių universitetų mokslininkų buvo sukonstruotas tas naujas greitintuvus. Jame buvo pagerinta vakumo sistema. Šiame greitintuve tos naujos dalelės galės išsilaikyti neišnykusios iki maždaug valandos laiko. Tyrinėjams yra labai svarbu turėti pakankamai laiko jas stebėti. Dabar čia rengiamas specialus magnetinis detektorius, kuris pagaus pasirodiančias naujas daleles, o signalai iš detektoriaus yra sujungti su IBM—360—65 kompiuteriu, kuris užregistruos tų dalelių pasirodymą, jas analizuos ir TV ekrane parodys tų elektronų susidūrimus ir kuriomis kryptimis susidūrimo metu jos lekia. Šalia to, rengiamas dar didesnis magnetinis detektorius, kuris dar daugiau palengvins tuos tyrimus. Pirmuose bandymuose — susidūrimuose elektronų su pozitronais jau pasirodė naujos ir nežinomos formos dalelės.

Norint patvirtinti teoriją ir spėliojimus, dabar pradėtas darbas, kuris kelerių metų laike gal duos ir kokius nors rezultatus. Mes žinome, kad kai kuriems atominiams atidengimams reikėjo eilės darbo metų. Taip gali būti ir dabar. Tik dabar yra geriau ta prasme, kad turime geresnius įrankius ir daug didesnį teoretinį ir praktinį žinojimą. Žinoma, pats tiriamas objektas šį kartą yra dar mažesnis ir paslaptingesnis, bet tikėkime gerai to darbo rezultatais.

Iš linijinio greitintuvo, vadinamo Linac, elektronai paleidžiami tame 240 pėdų diametro žiede greitintuve prieš laikrodžio rodyklę, o pozitronai pagal laikrodžio rodyklę šviesos greičiu. Stip-

Parduoda žurnalų už milijoną

Indas studentas Shri Kumar Paddar, lankęs Michigano universitetą Lansinge, per metus parduoda žurnalų už milijoną dolerių. Jis yra įsitaęs raštinę, užimančią 5,000 kvadratinį pėdų, turi 12 tarnautojų ir platina iki 50 įvairių žurnalų. Kasmet jis paskleidžia 30 milijonų užsisakymo kortelių. Šį verslą jis išvystė per devynerius metus. Pats gi dabar universitete siekia daktaro laipsnio rinkų srityje.

Trijų matavimų rentgeno spinduliai

Medikų žurnalas "Journal of the American Medical Association"

tion" skelbia, kad pirmą kartą praktikos reikálams jau išvystyta trijų matavimų rentgeno spindulių sistema, kuri gražiai padės diagnozės reikaluose. Apie tai praneša dr. R. Hoppensteinas, pažymėdamas, kad vadinama kasečių sistema bus galima gauti natūralaus dydžio rentgeno spindulių darytų nuotraukų trijų matavimų paveikslus ir nereikės vartoti specialaus stereoskopo ar tam tikrų akinų.

● Filmų magnatas Syros P. Skouras, 76 m., mirė širdies ataka Rye, N. Y. Buvo 20th Century Fox prezidentas, Fox Metropolitan teatrų New York'e savininkas. Jis ypač džiaugėsi savo pirmu cinemaskopiniu filmu "The Robe".

GRĮŽTANT Į MOKYKLAS, PIRMIAUSIAI PATIKRINKIT PAS MUS!

MES TURIME VISA KAS TIK REIKALINGA MOKYKLAI. UŽ PRIEMAMAS KAINAS!

- * Visų dydžių įrašomoji medžiaga
- * Tempera setai, 6—12—16 spalvų.
- * Post mechaniški braižymo įrankiai.
- * Palaidų lapų viršeliai ir įterptiniai lapai.
- * Crayons * Pieštukai * Dažai * Rašalai
- * Parker, Paper Mate ir kiti plunksnakočiai
- * Portfeliai.

IAMA STATIONERS

"THE SHOP U-NEED" "THE SHOP U-NEEK"

6305-07 So. Kedzie Tel. PR 6-9102

Dovanos, Kortelės, Raštinės Reikmenys ir Dennison Prekės.

SIUNTINIAI — DOVANOS Į USSR

SENA PATIKIMA FIRMA

Iš toliau tarnauja vis augančiai Klientūrai, yprastu tradiciniu būdu, kaip tarnavo 40 savo egzistavimo metų.

Jei esate vienas iš tūkstančių mūsų patenkintų klientų, dėkome jums už jūsų paramą. Jei ne, prašome išbandyti mūsų patarnavimą ir tada jūs mums dėkosite.

PASTU GAUNAMI SIUNTINIAI TĄ PAČIĄ DIENĄ PARUOSIAMI PERSIUNTIMUI.

Naujausio katalogo ir naujausių patvarkymų kreipkitės į

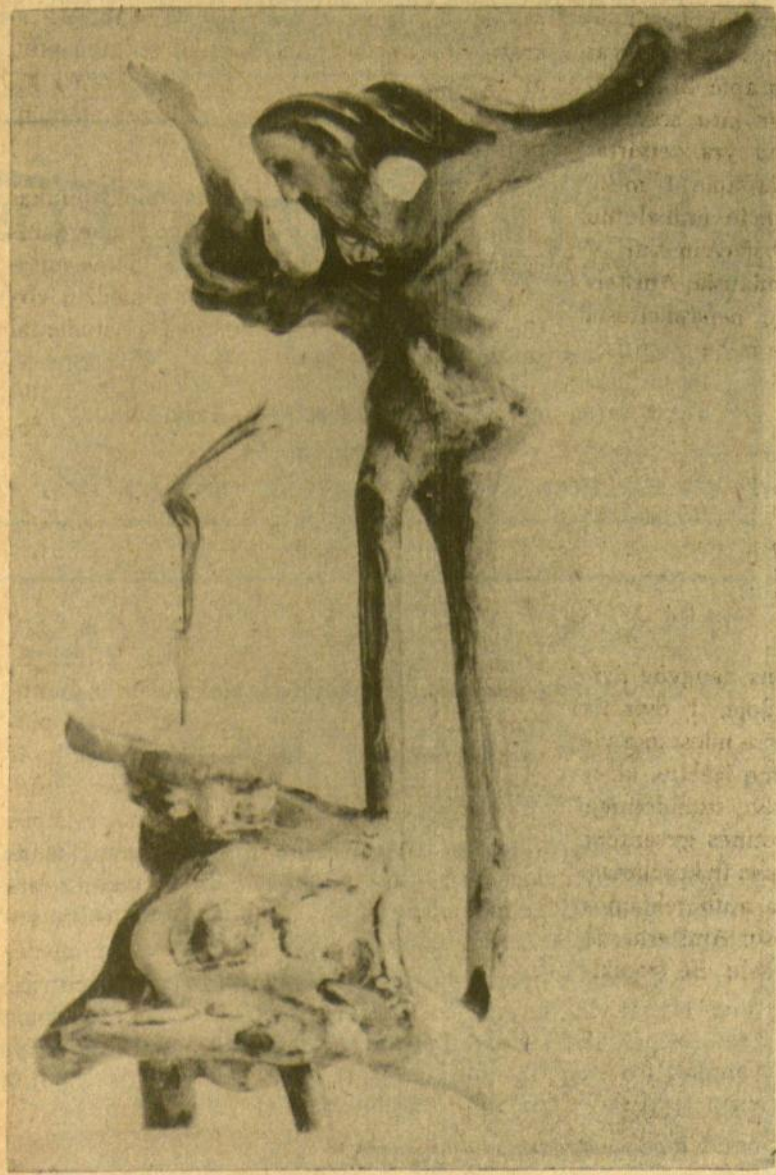
GLOBE PARCEL SERVICE, INC.
723 Walnut Street, Philadelphia, Pa. 19106
TEL: — 215 925-3455

NEW YORK CENTRAL OFFICE
240 Fifth Avenue, New York, N. Y. 10001
TEL. (212) 725-2449

Arba į bet kurį mūsų skyriaus atstovą

PHILADELPHIA, PA. 19123 1013 N. Marshall Street WA 5-8878	ELIZABETH, N. JERSEY 07201 956A Elizabeth Street 354-7608
BALTIMORE, MD. 21224 3206 Eastern Avenue DI 2-2374	HAMTRAMCK, MICH. 48212 11415 Jos. Campau Avenue 365-6350
SO. BOSTON, MASS. 02127 390 West Broadway AN 6-8764	KANSAS CITY, KANSAS 66102 18 South Bethany AT 1-1757
CHICAGO, ILL. 60632 4102 Archer Avenue Tel. 254-4144	MIAMI, FLORIDA 33138 6405 Biscayne Boulevard FR 9-8712
BRANCH CHICAGO, ILL. 60622 2242 W. Chicago Avenue BE 5-7788	MINNEAPOLIS, MINN. 55418 2422 Central Ave. N. E. (612) 788-2545
CLEVELAND, OHIO 44119 787 East 185th St. 486-1836	NEW BRITAIN, CONN. 06052 97 Shuttle Meadow Avenue Tel. 224-0829
DETROIT, MICH. 48210 6460 Michigan Avenue TA 5-7560	NEW YORK, N. Y. 10003 101 First Avenue OR 4-3930
OMAHA, NEBR. 68107 5524 So. 32nd Street 731-8577	PARMA, OHIO 44134 5432 State Road 740-3033
PITTSBURGH, PA. 15222 348 Third Avenue GR 1-3712	ROCHESTER, N. Y. 14621 683 Hudson Avenue RA 5-5925
LOS ANGELES, CALIF. 90026 2841 Sunset Blvd. 213-382-1568	VINELAND, N. J. 08360 Parish Hall West Landis Avenue 609-691-8423
SAN FRANCISCO, CAL. 94122 1236 9th Avenue LO 4-7951	SEATTLE, WASH. 98103 1512 N. 39th Street ME 3-1853
TRENTON, N. J. 08611 730 Liberty Street LY 9-9163	SOUTH RIVER, N. J. 08882 168 Whitehead Avenue 257-2113
WORCESTER, MASS. 01604 82 Harrison Street 417-798-3347	HARTFORD, CONN. 06103 11 Charter Oak Ave. 249-6255

GLOBE PARCEL SERVICE, INC. yra PODAROGIFTS, INC. įgaliojanti imti dovanų užsakymus iš Sovietų gamintų daiktų: automobilių, šaldytuvų, televizijos aparatų, motociklų, rūbų ir t. t.

Pranas Baltuonis

Moze

We give you a little something extra for your money*

*like the highest rates

STANDARD FEDERAL

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

4192 Archer Avenue at Sacramento • Chicago, Ill. 60632 • 847-1140
ASSETS OVER \$155,000,000. RESERVES OVER \$13,500,000.
OFFICE HOURS:
Monday, Tuesday, Thursday and Friday, 9 A.M. to 8 P.M.
Saturday, 9 A.M. to Noon • Wednesday, No Business Transacted

FILMU VAIRUMAI

MIRTIS VENECIJOJE

ST. SEMENIENĖ

Filmų mėgėjai nekantriai laukė pasirodant ekrane "Death in Venice". Laukimo smalsumą kėlė didelis talentų sutraukimas. Filmas pastatytas pagal rašytojo Tomo Mann romaną. Režisierius Luchino Visconti, muzika (Trečioji ir Penktoji simfonijos) — Gustav Mahler, o žvaigždė — Dick Bogarde. Bent trejetas jų (gal išskyrus tik italą) yra pirmos rūšies menininkai, bet jie visi pasimetę antros rūšies filme.

Gal didžiausią klaidą padarė režisierius, kad jis pasidavė publikos skonio ir šių laikų dvasios pataikavimui. Vieton romane vyraujančio subtilumo, neaiškumo, Visconti, prasilenkdamas su talentingojo Tomo Mann veikalo didingumu, pakio žiūrovams tiesiai pasakojimą apie šiais laikais taip įprastą nesveiką iškraipytą meilę.

Manno trumpas romanas apie talentingojo rašytojo priešmirtinį susižavėjimą gražiu berniuku buvo paverstas visai rimtai ir labai ilgą filmą apie kokybę muziko palinkimą prie mergaitiškai kokiško berniuko. Tačiau ir tie, kurie nieko nežino apie minimą knygą (jie yra tie laimingieji), negali nepastebėti tikrai sujaukto meistris darbo likučių šiame nykiame pritaikyme.

Pasakojimas prasideda viena tvankia vasaros diena Venecijoje. Karaliaus Edvardo laikų grafas Aschenbach, didis kompozitorius, filme sukurtas pagal Mahler ir suvaidintas Bogarde, nuvyksta ten pataisyti savo sveikatos. Tačiau, vietoje to, jis susižavi jaunuoliu (Bjozn Andresen), atvykusiu su savo tėvais iš Lenkijos. Jaunasis lenkas turi išblykusį, angeliškai švelnių bruožų grožį, charakteringą idealizuojamam choro berniukui.

Muzikas pradeda nervingai bas tytis be tikslo, negalėdamas išmesti berniuko vaizdo iš galvos. Pagaliau miršta iš "širdies skausmo". O tiksliau variant — "sirocco" vėjų atneštos aziatiškos choleros ar maro nukankintas.

Visconti sykį buvo pavadintas "vidaus įrenginių dekoravimu Tolstojus". Šiame filme jis pakyla ligi savo įgytos reputacijos. Visas filmas yra vienas ilgas estetiškas, ligi nualpimo, vaizdavimas

Edvardo laikų baltų eilučių (kos-tiumų), palmių vazonuose, pas-tyrusių, kaip iškrakmolytų, aris-lė didelis talentų sutraukimas. Filmas pastatytas pagal rašytojo Tomo Mann romaną. Režisierius Luchino Visconti, muzika (Trečioji ir Penktoji simfonijos) — Gustav Mahler, o žvaigždė — Dick Bogarde. Bent trejetas jų (gal išskyrus tik italą) yra pirmos rūšies menininkai, bet jie visi pasimetę antros rūšies filme.

Tačiau, kaip to paties Viscon-ti "The Damned", ir šis filmas yra madingas, bet ne skoningas, manieringas, bet ne didingas.

Visconti taipgi prašaua, o gal tyčia vengia, romano subtilaus tarp tų dviejų charakterių arti-mumo vystymosi. Tomo Mann versijoje, senstas ligotas vyras nie-kad tikrai nesužino, ką apie jį gal-voja jaunuolis, nes jie niekad ne-prakalba viens į kitą. Jeigu kada ir pažvelgia berniukas į jį ar nu-sižyso, tai jis padaro ir kitiems. Nes tai yra jo prigimtis. O vy-ras, greičiausiai, yra įsimylėjęs į idealą, ne asmenį.

Visconti nesugeba išvystyti cha-rakterių ir artimumo, kas taip svarbu. Ir tai fatališka filmo pa-sisekimui. Bet filmo vaizdų gra-žumas yra toks triuškinantis, kad ne vienas panorės antru kartu pa-sižiūrėti.

Fotografija yra beveik pirmoji, kurią teko matyti, kad tikrai yra pilnai verta Venecijos grožio. Ru-žavo ir pilko marmuro miestas kyla iš vandens beveik stiklo ly-gumo ir atsimuša jame narciziš-ka gražiai.

Nors Bogarde yra aukštos in-teligencijos aktorius, tačiau jo ro-lė taip klaidingai suprasta, kad jis paliekamas tuščias, tikrai su nuobodžiu elgsenos pasikartoji-mu. Vietoje genijaus, tematome žiurkišką žmogystą, lyg susikon-fuzijusį vyrą.

Be puikios fotografijos dar yra graži Mahler muzika. Vaikai įlei-džiami į teatrą su tėvų leidimu.

Mirė filosofas Marcuse

Vokiečių rašytojas ir filosofas dr. Ludwig Marcuse mirė rugp. 2 d., Miuncheno ligoninėje, sulaukęs 77 m. amžiaus. Jis buvo dėstęs ir Pietų Californijos uni-versitete. Yra parašęs eilę knygų socialiniams, filosofiniams klau-simams; taip pat yra davęs kritiš-kas biografijas Heines, Strindber-go, Nietzsche ir Freudui; kai ku-rios iš tų biografijų buvo labiau-siai perkamų knygų sąrašė.

Po "The Sound of Music" pastatymo Jones Beach Marine teatre, L. I., N. Y. spektaklio primadona C. Towers (Marija) pristato publikai J. Mathelos (Brigitą).

Kaip atrodo antroji mėnulio pusė

Astronautas Alfred Worden, kuris skrido aplink mėnulį, kai ki-ti du astronautai buvo nusileidę ant mėnulio, dienraštį "Chica-go Tribune" pasakoja, kad ant-rosios mėnulio pusės, kurios mes nuo žemės nematome, terenas y-ra skirtingas. Atrodo tai kaip vie-nas didelis "baseinas", ne taip, kaip priešakinė mėnulio dalis, kur matosi daug tokių lyg jūrų. Ten yra vadinamas Ciolkovskio krateris ir jis yra maždaug vidu-ry. Ciolkovskio dugnas yra labai tamsus. Centre yra lyg šviesesnės medžiagos viršūnė. "Dažnai, kai aš iš tolo žvelgiau į tą kraterį,

jis atrodė lyg kalnų ežeras su ra-miais, tamsiais vandenimis ir ma-ža salele", — pasakoja Worden.

Bendras išpūdis tolimosios mė-nulio pusės yra apvalumas, švel-numas, purumas. Ten yra daug kraterių, bet mažai su aštriomis briaunomis. Ten nėra aukštų kal-nų, kaip priešakinėje mėnulio pu-sėj. Atrodo, kad per bilijonus me-tų ta mėnulio pusė turėjo tokį

ALICE'S RESTAURANT
Lithuanian & American Style
Served Daily
Meat or Ham Dumplings w/bacon
w/bacon sauce. Cheese Dumplings
& Sour Cream Kugelis & Sour Cream.
FEATURING NOW
Our Famous Cold Beet Soup
CLOSED SUNDAYS
3206 S. HALSTED, 842-5813

KULTŪRINĖ KRONIKA

● 25 metų sukaktį mini "Lais-voji Lietuva", patriotinis laikraš-tis, kurį Lietuvos atgimimo sąjū-dis leidžia Chicagoje. Buvo pradėtas leisti 1946 m. rugp. 1 d. Memmingene, Vokietijoje. Dabar redakcinę kolegiją sudaro: K. Dir-kis, St. Jakubickas, J. Juodis, dr. V. Misiulis, J. Miškinis, K. Oželis, A. Rimas, K. Tautkus, J. Virba-lis, P. Žičkus ir V. Semaška. Iga-liotas leidėjas ir red. kolegijos pirmininkas V. Šimkus. Uolus laikraščio rėmėjas yra Br. Maci-anskis. Sukaktuviniame numeryje taip nusakomos Laisvosios Lie-tuvos idėjos: "Vienija lietuvių tau-tą jos tautinei, valstybinei, politi-nei, socialinei, ekonominei ir kul-tūrinei veiklai, siekia tautos atgi-mimo, jos fizinio stiprėjimo, jos dvasinės ir medžiaginės gerovės, jos garbės, Lietuvos valstybės at-kūrimo ir amžinumo; "L. L." tiks-las — laisva, veržli, moderniai ci-vilizuota ir didžiai kultūringa tau-ta bei nepriklausoma Lietuvos valstybė, pajungta tautos idea-lams ir siekianti įgyvendinti aukščiausio socialinio teisingu-mo dėsnius."

Laikraštis žymiai vertina prof. Voldemaro idėjas.

● Dr. K. Draugelio biografi-ja "Kūrybingasis veikėjas dr. K. Draugelis" (jo gyvenimas ir dar-bai) atspausdinta ir atiduotama rišyklon. Spaudai paruošė K. A. Girvilas.

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines —
Checkwriters
Nuomoja — Parduoja — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virs 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Rankomis išpauštyti paveikslų
rėmai — pritaikinti paveikslams
ir skelbimams, rėmai — metalų
aplieti rėmai.
2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

ta bei nepriklausoma Lietuvos valstybė, pajungta tautos idea-lams ir siekianti įgyvendinti aukščiausio socialinio teisingu-mo dėsnius."

Laikraštis žymiai vertina prof. Voldemaro idėjas.

● Dr. K. Draugelio biografi-ja "Kūrybingasis veikėjas dr. K. Draugelis" (jo gyvenimas ir dar-bai) atspausdinta ir atiduotama rišyklon. Spaudai paruošė K. A. Girvilas.

Jautrus detektorius

Hughes Aircraft bendrovė iš-rado ypatingo jautrumo detektori-ų, kuris išmatuoja paviršiaus pakrypimus. Juo galima pagauti colio pakrypimą 16,000 mylių tarpe. Detektorius toks jautrus, kad net stiklinėje atžymi vandens paviršiaus pasvirimą, kuris įvyksta dėl saulės ir mėnulio traukos.

PETE'S AUTO REPAIR

Taisau MOTORUS, STABDZIUS, Transmisijas Starterius, Alternato-rius, Motor Tune-up, ir kitus pa-taisymus. PETRAS PIŠNYS, sav., 6211 - 15 South Damen Avenue — TEL. 737 - 3988.

NAMŲ TAISYMO DARBAI

Stalauas, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuviai — labai prielaima kaina.

SKAMBINTI RE 7-9615

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatų bei jų reikmenis. Pasinaudokite pa-togių planu atidedant pasirink-tus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

REIKMENYS FOTOGRAFAMS

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PRospect 6-8998

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

6%

5%

Mokamas už dviejų Me- Naudas aukštas divi-
to Certificatų sąskaitas dendas mokamas už
Minimum \$5,000.00 investavimo sąskaitas.
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. .... 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. ir PENKTAD. .... 9 v. r. iki 5 v. v.
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta.

Muziejiaus

retenybė

PASKUTINIAI NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS LAIKŲ PRISIMINIMAI
Dar turime pardavimui baigiančių pranykti lietuviškų monetų.
5 litų — J. Basanavičius, 10 litų — Vytautas Didysis, 10 litų — prez.
A. Smetona ir kitos. Kainoraišis pakeičiamas.
P. ZARLOCKIS, 2333 Ontario St., Vancouver, B. C., CANADA

* Vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
* Portretūra
* Meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai
Telef. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

NESENI ĮVYKIAI LIETUVOJE

Atvaizduoti neseniai išėjusiame O. Nendrés romane

ANTROJI BANGA

Apie šį romaną raš.

"O. Nendrés lengvu stiliumi mum pristato Lietuvos ūki-ninką: nefantazuoja, bet tikrą tiek savo išore, tiek savo vi-dumi: siekiantį aukštų idealų, "ilgai religinga, suprantantį so-cialinius reikalus" (Darbininkas, "970, 73 nr.).

"O. Nendrés pasakojimas apie tai yra subtilus ir patrauk-lus. Išties visa knyga yra parašyta gyva ir sklandžiai dialogi-ne forma. Todėl besikaitant tarsi užsimiršti, kad turi knygą rankoje, o vien tik klausaisi gyvų pokalbių, pats pasijunti be-sąs tarp gyvų žmonių" (Tėviškės Aidai, 1970, 42 nr.).

Knyga gaunama "DRAUGE" ir pas platintojus.
Kaina \$3.50.

Nuo
1914 Metų

Midland Savings aptar-nauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkoja-me jums už mums paro-dytą pasitikėjimą. Mes norėtume būti jums nau-dingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

Frank Zogas, President

**MIDLAND
SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION**
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4478

5%

All accounts com-pounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

6%

2 Years Savings Certificates (Minimum \$5,000)

Chrysler-Plymouth Prices start at

\$1915*

*\$1915. Manufacturer's suggested retail price for a Cricket available at selected Plymouth dealers. Price excludes state and local taxes, destination charges, and dealer new-car preparation charges.

AUTHORIZED DEALERS **CHRYSLER** MOTORS CORPORATION

BALZEKAS MOTORS

PLYMOUTH — FURY — VALIANT — SATELITE — STATION WAGONS
ROADRUNNER — BARRACUDA — DUSTER

Pirkite dabar, kai kainos yra žymiai sumažintos 1971 metų visiems automobiliams prieš pasirodant naujiems 1972 modeliams.

4030 Archer Avenue

Tel. — VI 7-1515

NAUJI LEIDINIAI

*****

Vanda Frankienė-Vaitkevičienė, UŽBURTOS KANKLĖS. Pasakojimai apie senovę. Išleido Laiškai Lietuviams, Chicago, 1971 m. 166 pusl. Kaina 3 dol.

Autorė mums buvo daugiau žinoma iš visos eilės jos sukurtų draminių veikalų vaikams, scenoje ne kartą vaidintų. Pamėgusi mūsų jaunuosius, ir šiuo kartą V. Frankienė duoda jiems skirtą knygą, lengvą pasakojimų būdu, kuriomis legendomis keldama susidomėjimą mūsų Nemunu, piliakalnių deive Zemyne, Nerimi ir Vilnele, Medvega, Satrija, ažuolu ir rūtele, Kilučiu ežeru, deive Medine, Bangpūčiu, laikstingala ir vyturiu, aitvaru, audėjele, kanklėmis, dievais, lelijomis ir t. t. Autorės stilius lengvas, rašo turėdama prieš akis jaunąjį skaitytoją. Žinoma, išeivijoje, didmiesčiuose augančiam vaikui daug kas bus tolimes ir nevisada intriguojantis pasaulis, bet lietuviškos reikšmės leidinys gražiai pasitarnaus. Ne be pagrindo ir JAV LB švietimo taryba pripažino šią knygą tinkamą skaityti lituanistinėse mokyklose. Daug gyvumo pridoda ryškios sesers M. Mercedes iliustracijos.

A. Kristalponis, VISAS TURTELIS—SIMITINĖ. Spaudė Morkūno spaustuve Chicagoje, 1971 m. 239 psl. Kaina 4 dol. Apie šimtas eilėraščių, įdomių pačiam autoriui ir jo artimiesiems.

LAISKAI LIETUVIAMS. 1971 liepa - rugpjūtis. Nr. 7. Tėvų žinių leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius Juozas Vaišnys, S.J. Adr.: 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636. Metams 5 dol.

Pats redaktorius vasaros sezono proga išryškina sporto, linksmimosi etinė prasmę. Dedamas L. L. konkurse laimėjęs IV premiją E. Jaciūskienės - Gerdauskaitės rašinys "Ko aš laukiu iš religijos". Religija autoriui yra žmogaus pakelimas iš menkystės, vertybių suderinimas. F. Jucevičius žvelgia iš filosofinės pusės į meną. Pasinaudodamas parinktais duomenimis, A. Paškus svarsto apie naujųjų teologų brendimą. Sv. Kazimiero kolegijoje. P. Daugintis primena kataliko politines pareigas, V. Kasniūnas žvelgia į žurnalistų sąjungos istoriją. Dr. R. Kriaučiūnas pateikia praktiškų patarimų kaip globoti protinę ligą susirgusį. Duodamos K. Pažerautės ir I. Serapono recenzijos D. Brazytės - Bindokienės knygos "Mieste nesaugu", pažeriant palankių atsiliepimų. V. Kasniūnas svarsto kunigų ir pasauliečių bendravimą ir ryšius. Duodama gerų kalbos patarimų, paruošę J. Vaišnio, prof. P. Joniko globoje. Dar yra D. Bindokienės, J. Prunskio paruoštos infarmacinės medžiagos bei A. A. Baranausko eilėraščių.

SALTINIS. 1971 m. birželis. Nrs. 3. Tikiabinės ir tautinės minties žurnalas. Išeina kas antras mėnuo. Leidžia Sv. Kazimiero sąjunga ir Marijonai. Redaguoja S. Matulis, MIC. Metams 3 dol. Adr.: 16 Hound Rd., West Bridgford, Nottingham NG2 6 AH, England.

Minint 30 m. nuo Lietuvos sukilimo V. Natkevičius duoda poeziją peripintų patriotinių minčių. Informuojama apie kun. Šeškevičiaus bylą Lietuvoje. Prof. K. Račkauskas rašo apie Nepriklausomos Lietuvos atstatymą. Prof. dr. Z. Ivinskis meta istorinį žvilgsnį

į ateitininkų organizaciją. Rašoma apie akv. Matulaičio darbuotę Petrapilį. Yra šlaito ir kitų poezijos, jaunimo skyrius, gausiai įvairių informacijų.

SKAUTŲ AIDAS. 1971 birželis. Nr. 6. Oficialus Lietuvių skautų s-gos organas. Leidžia LSS tarybos pirmija. Vyr. red. s. J. Tolušis. Adr. 6840 S. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629. Metams 5 dol. Iliustruotas. Gausiai skautiškos informacinės medžiagos, atsiminimų.

MŪSŲ SPARNAI. Lietuvių evangelikų reformatų žurnalas. 1971 m. birželis. Nr. 30. Redaguoja J. Kregždė. Adresas: 5718 S. Richmond St., Chicago, Ill. 60629. Įžanginiame kun. M. Preikšaitis, rašydamas apie reformaciją ir ekumenizmą, sako: "Jei katalikas krikščionis gerai elgiasi, eina Kristaus nurodytu keliu, tai jis yra palaima visai krikščionijai. Jei evangelikas krikščionis myli Kristų ir Jį seka, jis taip pat yra palaima visai žmonijai". Numeris gausus straipsniais pasaulėžiūrinėmis ir istorinėmis temomis.

VYTIS. Lietuvos vyčių laikraštis: 1971 m. rugpjūtis — rugsėjis. Nr. 57. Redaguoja L. I. Stukas. 1467 Force Drive, Mountaintside, N. J. 07092. Metams 4 dol.

Gausiai iliustruotas leidinys. O Kersio ir St. Ylos straipsniais paminimas velionis kun. J. Jutkevičius; L. Stukas rašo apie Dainų šventę, P. Dirks apie Lietuvos valstybės simbolius, apie Elta. Gausiai žinių iš organizacinės veiklos. Rašoma lietuvių ir anglų kalbomis.

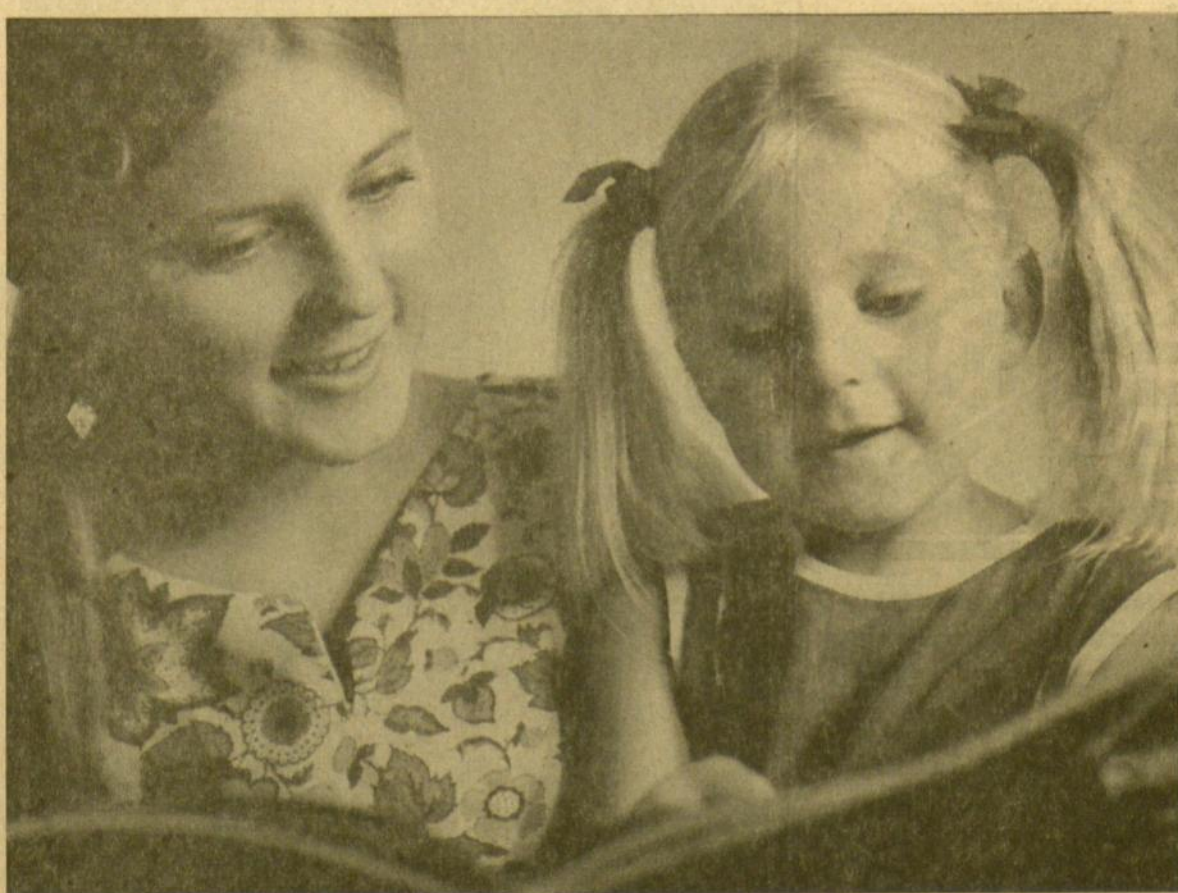
FILATELISTŲ DRAUGIJOS "LIETUVA" BIULETENIS. Nr. 4. Redaguoja E. Petrauskas. Adr.: 7742 S. Troy St., Chicago, Ill. 60652. Metams 5 dol.

Su šiuo numeriu atsiveikia ligšiolinis redaktorius. Informuojama apie draugijos veiklą. Jaunas filatelistas R. Lapas rašo filatelijos terminologijos klausimu. Plačiau informuojama apie dr. J. Buchness iš Baltimorės ženklų kolekciją, perduotą varžytinių firmai Harmer, New Yorke; kolekcijoj daug lietuviškų ženklų.

L. Jakavičius — knygų kaimui leidėjas

Siemet, rugp. 20 d., sueina 30 metų nuo mirties Liudo Jakavičiaus, kalendorių, knygų kaimui leidėjo, liaudies teatro darbuotojo; siemet sueina ir 100 metų nuo jo gimimo (1871.III.10) Akmenėje, Mažeikių apskr. Pradžioje jis tarnavo Papilėje valsčiaus raštininku. Įtartas platinąs draudžiamą spaudą ir atleistas iš pareigų, jis persikėlė į Rygą. Tarnaudamas geležinkelio administracijoje, baigė gimnazijos 5 klases, dalyvavo lietuvių veikloje, o 1898 m. suorganizavo pirmą lietuvių teatro spektaklį, tapdamas nuolatiniu režisioriumi. 1911 m. lietuvių teatro mėgėjų suorganizavo į Žaislo draugiją. 1904 m. įsteigė knygyną ir įsirengė netrukus spaustuve. Nuo 1905 m. pradėjo leisti kalendorius, vėliau virtusius juokų kalendoriais. Leido juokų laikraštį Juokdarį, Rygos Naujienas.

D. Karo metu gyveno Petrapily, o 1919 m. grįžo į Lietuvą ir Šiauliuose įsteigė knygyną. Vėl leido kalendorius, dirbo mėgėjų teatre. Bendradarbiavo periodinėje spaudoje. Yra išleides keletą lietuviškų knygelių, savo paties parašytų.

Pirmieji žingsniai...

Nuotrauka V. Maželio

Konservatyvieji ir liberalai

Paskutiniu metu gerokai pagausėjo anglų kalba leidinių apie dabartinį Bažnyčios atsinaujinimo laikotarpį. Tarp naujų randame ir William J. Bausch "Renewal and the Middle Catholicism". Išleido Fides Publishers, Notre Dame, Ind. 1971 m. 221 psl., \$5.95 (minkštais apd. 2.95 dol.).

Autorius jau mums pažįstamas kunigas iš ankščiau aptartos jo knygos "It is the Lord". Veikale surinkta labai gausiai medžiagos apie liturginius pakeitimus, apie naujumus parapijose, apie naujas nuotaikas dvasiškioje, jauniame, apie nuodėmės ir sekso sampratą, apie liberalius katalikus.

Tiems, kurie krinta į pesimizmą, kad Bažnyčia pergyvena reikšmingą grėsmę, autorius primena visą eilę praeities metų, kada Bažnyčios padėtis buvo daug kritiškesnė, ir ji tą viską sėkmingai pakėlė. Pagerbdamas naujumus, bet neatmesdamas nei konservatyvių laimėjimų, autorius stengiasi išlavinti vidurio keliu. Jis pažymi, kad konservatyvieji, kurie gerbia Bažnyčią ir tradicijas, yra gera užtvara prieš liberalų ekscesus ir apsaugo vertybes, kurias liberalai gali per

lengvai atmesti. Iš kitos pusės, anot autoriaus, konservatyvieji turi savas ydas: jie yra linkę užšaldyti tradicijas ir į istorijos tekme linkę žiūrėti kaip į nesikeičiančią tiesią liniją, o ne ratą vienas į kitą veikiančių ir įtakojančių elementų. Jie linkę per daug užkcentuoti įstatymą ir nepaisyti dvasios, formulę statyti doktrinos vieton; linksta slopinti kūrybišką galvą ir pažangą laikyti samokslu. Jeigu liberalas linksta į palaidumą, tai konservatyvisis traukia į izoliaciją. J. Pr.

V. Volertui 50 metų

Inžinierius, rašytojas V. Volertas rytoj, rugp. 22 d., sulaukia 50 m. amžiaus sukakties. Yra gimęs 1921 m. rugp. 22 d. Noragėlių k., Seirijų valsč., Alytaus apskr. Baigęs Alytaus gimnaziją, Vytauto D. universitete studijavo statybą. Kauno VII gimnazijoje dėstė matematiką ir fiziką, o konservatorijoje vokiečių kalbą. Mokytojo lietuvių mokykloje Kemptene. Atvykęs į JAV, 1954 m. Pensilvanijos universitete gavo matematikos magistro laipsnį, vėliau įsijo elektronikos studijas

Maryland universitete. Pakviestas dirbti RCA vyriausiu tyrimų inžinieriumi.

Jau 1937 m. už tautosakos rinkimą gavo premiją, 1939 m. laimėjo pirmą premiją Lietuvos moksleivių konkurse. Ruošė tekstus Kauno radiofonui. Išeivijoje, Kempteno miesto teatre, pastatė du vaidinimų vaikams, 1946 m. suredavo poezijos almanachą Verpetus. Veiklus ateitininkuose ir Lietuvių bendruomenėje. Dabar yra JAV LB centro valdybos pirmininkas. Daugelio laikračių bendradarbis. Parašė eilę savo speціальbės tudijų, išėjusių atskirais leidiniais. Išvertė H. Sudermano Kelionę į Tilžę, G. Kellerio Seldvyliečius. Gražaus susidomėjimo sulaukė jo romanai: Upė teka vingiais, Gyvenimas dailus, Samokslas, Pragarų vyresnysis; už romanus yra laimėjęs net dvi Draugo premijas.

50 m. nuo tragiškos lietuvių bičiulio mirties

Vokiečių laikraštinkas, politikas Matthias Erzbergeris, būdamas katalikų atstovų reichstage ir įtakingu valstybininku, buvo suėjęs ir ryšį su lietuvių veikėjais Šveicarijoje ir daug padėjo lietuviams, besiekiantiems nepriklausomybės. Prieš 50 metų (1921 m. rugp. 26 d.) nužudy-

tas dviejų nacionalistų, buv. vokiečių karininkų.

• Aktorius Paul Lukas, kuris 1943 m. buvo gavęs Akademijos žymenį kaip geriausias tu metų aktorius, mirė Tangiere, Moroke. Buvo vengrų kilmės, vaidino filmuose: Samsonas ir Dalila, Trys muškietieriai ir eilė kitų.

— Pianistas Edward Morris, solistu griežęs New Yorko, Bostono, Philadelphia simfoniniuose orkestruose, mirė Schenectady, N. Y., sulaukęs 76 m. amžiaus.

Namas iš "putų"

Architekto Stan Nord Connolly suplanavimu pastatytas namas iš naujosios medžiagos "selectrofoam polyetherane foam", apdengiant rėmus ta, poras turinčia, medžiaga.

G E L Ė S

Vestuvės, banketams, laidotuviams ir kitokioms progoms
GUZASKŲ
Beverly Hills Gėlinyčia
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
TEL. PR 8-0833 — PR 8-0834

BRIGHTON

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

HOME
LOANS

INSURED
SAVINGS

Serving the Lithuanian Community
67 years with personal attention.
4071 Archer Ave. (West of California Ave.)
Chicago, Illinois 60632 Tel. LA 3-8248

EUDEIKIS

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID

Laidotuvių Direktorai

Trys Moderniškos Kopyčios
4330 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue

Telefonas — YArds 7-1741-2

MAZEIKA & EVANS

FUNERAL HOME

THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8800

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME
— TĖVAS IR SŪNUS —

TRYS MODERNIOS KOPYČIOS

2533 West 71st St. Telef. GRowehill 6-2345.6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWnhall 3-2108-09

AIKŠTE AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS

2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-8401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-1139

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

EDWARD BUKAUSKAS IR SŪNUS

649 East 162nd Street, South Holland
10821 South Michigan Avenue, Chicago
TEL. — CO 4-2228

★ AR JOSŲ NAMAS YRA PER MAZAS JOSŲ SEIMAI?

★ AR JOSŲ KROSNIS PASENO?

★ AR VASAROS KARŠCIAMS UŽEJUS NENORETUMET KVĖPUOTI GRYNU ŠALTU ORU?

★ CHICAGO TAUPYMO IR SKOLINIMO BENDROVĖ duoda paskolas prieinamoms ir patogiomis išlygomis, \$500.00 ir daugiau, bet kokiems namų pagerinimams. O gal jums reikalingi pinigai kitiems reikalams? Arba gal norite įsigyti nuosavą namą, jei iki šiol jo neturite ir jums nusibodo mokėti aukštas nuomas?

BET KOKIAIS FINANSINIAIS REIKALAIS KREIPKITES Į

Chicago Savings and Loan Assn.

PHILOMENA D. PAKEL, Pres.

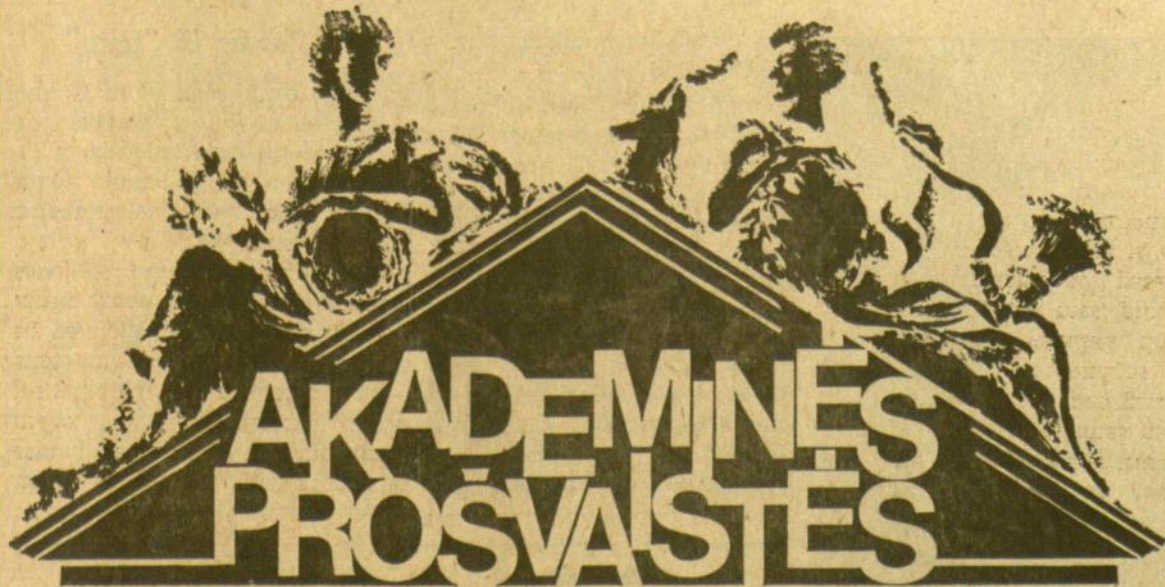
6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6-7575

HOURS: Mon. 12 P.M. to 8 P.M. Tues 9 to 4. Thurs. and Friday 9 to 8. Sat. 9 to 12:30.

perskaite Draugą, duokite kitiems pasiskaityti.

REDAGUOJA JÜRATĖ JASAITYTĖ, 6922 S. OAKLEY AVE., CHICAGO, ILLINOIS 60636

RAMUNĖMS VYSTANT — PAGALVOKIME

Artėja paskutinės vasaros ir stovyklų dienos. Po jų jau yra mokslo metų pradžia. Jei vasara buvo skirta poilsui, o daugumai, darbu surištam su studijų užsiėmimo pajamomis, tai mokslo metų pradžia visiems atneša vienodus reikalavimus: mokymąsi ir tolimesnę veiklą lietuviškose organizacijose.

Su mokymusi ir lietuviškąja veikla surišta ir atsakomybė: savo tautai, sau, išsipareigojimams ir kraštui kuriame gyvename. Visi atsakomybės pojūčiai rišasi. Asmuo, lietuvis, jaučias atsakomybę savo tautai, atiduoda atitinkamą įnašą savo kultūrai ir darbu ir tam kraštui, kuriame gyvena.

Siekimas turėti pasitenkinimą sau pačiam ar užsitikrinti gerą pragyvenimo šaltinį lygiai surištas su studijomis, su išsipareigojimu ir su nenutrūkstamu ryšiu su savo tauta.

Pirmiausia, atskiras asmuo, būdamas lietuviu, ar galės prabangiai gyvendamas, nejausti sąžinės graužimo, jeigu jis būtų nutolęs nuo savo tautos — nuo lietuvių? Galime sumedžioti visą eilę pavyzdžių, kad asmuo, nutolęs nuo savo tautos, jaučia nuo latini sąžinės graužimą ir tą jis išreiškia neapykanta tam, kas yra jo tautos. Net ir mūsų studentijos tarpe yra tokių, kurie nesijungdami į lietuvišką veiklą, vis tik, nuo lietuvių, bent bendravimo atžvilgiu, nenutrūksta. Tiksliai dažnai, sutikdami tuos gyvai besireiškiančius, jiems prisega net pajuokos vardus ir kartais, net išulčiai, pajuokiančiai, vadina: „super-scout“, „nationalistic“, „stupid lugans“ ir panašiai. Tai rodo ne ką kitą tik jų sąžinės neramumą. Jie patys pasimetę nepakenčia tu, kurie yra nepasimėte, kaip ir visokie „hipiai-pipiai“ nepakenčia tvarkos, kadangi nesugeba nusiprausti ar plaukų nusikirpti.

Pasimetusių nuo tautos, savo duoklės neatiduos nei tam kraštui kuriame gyvena, nes jie tik naudosis to krašto gėrybėmis. Jei reikia pavyzdžių, jų taip pat, sumedžiotume. Kas neatidavęs solidarumo įnašą, aukos Balfui ar Altai — vargu jis atiduos savo auką Raudonajam Kryžiui ar plunksnai.

Tautinis jausmas ugdo asmens atsakomybę aplinkai, kurioje jis gyvena ir kitam asmeniui. Tuo būdu visuomenėje gaunasi dar na. Ji sugriaunama kai atsiranda asmenų ar sambūrių, nenorinčių nieko atiduoti visuomenei, tik iš jos reikalauti. To pasitaiko ir mūsų, mes kartais ir gyvojoje mūsų veikloje pastebime tokių reiškinį, kad pasiimta atsakomybė savojoje bendruomenėje nustelbiama asmeniškumais, nenoru pripažinti kito nuomonės ir, tuo pačiu, iš gyvojo darbo išskiriant pajėgius darbininkus. Dar toliau, mes jaunieji, dažnai labai kritiškai pasisakome apie vyresniuosius dėl jų nesutarimų, vadina jų partijų ir pasaulėžiūrų gausos ir nepakantus kitaip galvojančių, bet mes savo tarpe rasime tokių pat pavyzdžių, tik su

tuo skirtumu, kad mūsųose stovyklose išsipareigojimo jausmo.

Grįždami į mokyklos suola, i lietuviškąją žiemos veiklą, prisiminkime savo išsipareigojimus, kurie ugdo asmenį ir, tuo pačiu, tarnauja savo tautai ir kraštui, kuriame gyvename.

Kyla klausimai studijuojančiųjų ir anksčiau baigusiujų, kitaip, tariant, šiame krašte išaugusių ir įsikūrusiųjų pagalvojimui:

STUDENTAMS

1) Ar stengiamės pagilinti lietuvių kalbos mokėjimą? Ar savo tarpe kalbame lietuviškai? Ar skaitome lietuvišką laikraštį ar jaunimui skirtą žurnalą? Ar skaitome lietuviškas knygas? Ar domimės kiek lietuviškąja veikla?

2) Kurie iš pirmų klausimų gali atsakyti bent pusiau teigiamai, ar nesijaučia dvasinei turtinėjimui ir gyvenamam kraštui naudingi?

3) Kurie nepriklausomai, ar nesijaučia, kad, priklausydami lietuviškai organizacijai ir jausdami tautinį pagrindą, būtų dvasiniai turtinėjami?

Jūrātė Jasaitytė

LIBERALO PROFESORIAUS ŽODIS STUDENTAMS

Istorijos departamento profesorius Montanos universitete dr. K. Ross Toole liepos 2 d. išspausdino Los Angeles laikraštį „The Tidings“ straipsnį, pavadintą „Aš esu liberalas ir mane sargdina tos nesąmonės“.

Straipsnyje jis pabrėžia savo liberalias pažiūras ir drauge sako, kad tiesiog sirgti verčia tos visos hipių, Yippių ir kitų nesąmonės. Jis išryškina visą tų universitetinių maištininkų beprasmiškumą. Universitetų maištininkų neprotingumas, jų barzdoti veidai, nešvarūs plaukai, aštrus kūno kvapas ir jų taktika yra visiškai brutali, naivi ir pavojinga; esmėje ji arogantiškai tironiška. Tai tironija sugadintų lepūnėlių. Prof. Toole sako stebėjęs jaunimą. Dauguma jų geri, tačiau ma-

Reikia apgalvoti, savą nuomonę nusištatyti. Kai netelpa galvon, griebiam plunksną ir popierių.

Nuotr. R. Čepulio

BAIGUSIEMS

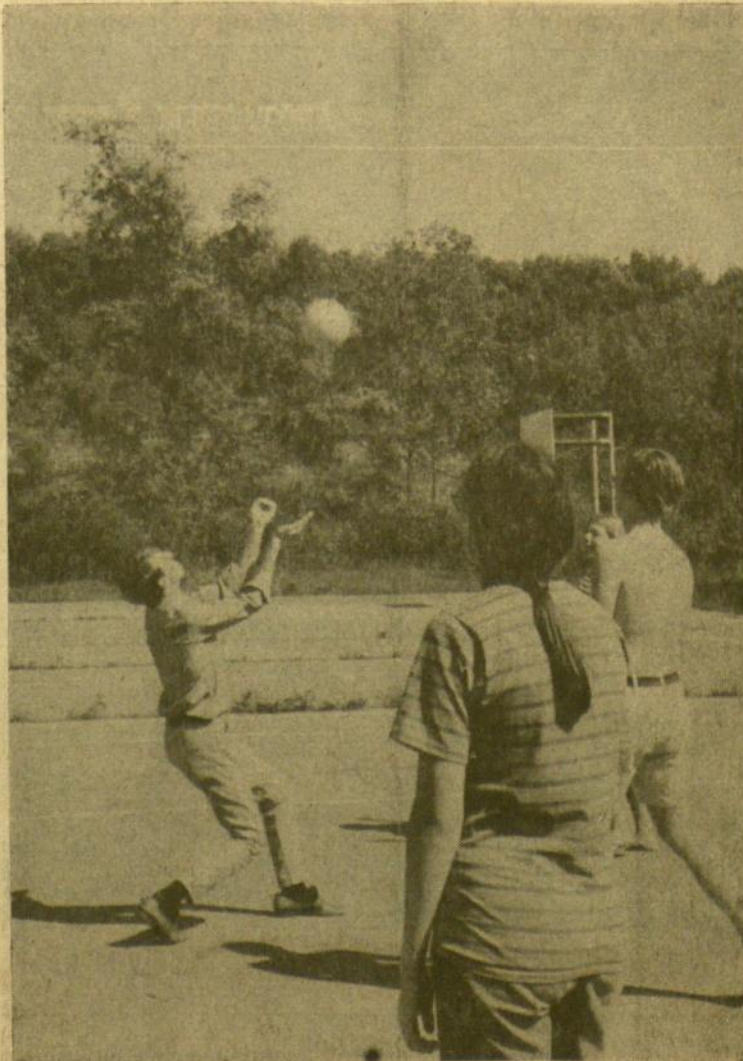
1) Kas išlaiko „Lituanus“? Teoretiskai „Lituanus“ leidžia Liet. Studentų sąjunga. Kur yra baigusieji ir gerai įsikūrę aukotojų „Lituanus“ žurnalui leisti sąrašuose?

2) Ar po kelerių metų, kai vyresnioji karta bus išsismusi, ar čia išsimokslinę ir gerai gyveną išlaikys organizuotą Lietuvos ben druomenę, rems kituose kraštuose gyvenanti, i varga patekusį lietuvi (Balfą). Ar Lietuvos laisvinimo reikalui, jeigu Lietuva dar nebus laisva, sudės pakankamai lėšų? Ar lietuviybės išlaikymas ir organizuotos Lietuvos bendruomenės idėjos bus gyvos jų šeimoje?

VISIEMS

Ar nejučiai, kad vyresnioji karta yra atsakingesnė, idealistiškesnė, daugiau pasiaukojanti, patvaresnė, kūrybingesnė ir, tuo pačiu, savo tautai ir gyvenamam kraštui naudingesnė?

Jūrātė Jasaitytė

Skraido sviedinys kaip norai ir svajonės. Gauda rankos, laukiaučios ateities. Nuotr. R. Čepulio

SKYPATAI

Studentų ateitininkų sąjungos stovykla įvyks Neringoje, pietų Vermonto kalnuose, prie W. Brattleboro miestelio, 1971 m. rugpjūčio 29 — rugsėjo 6 dienomis. Registracija sekmadienį, rugpjūčio 29 d., 2:00 val. p.p.

Stovyklos tema: „Jaunimas ir Gyvoji Dvasia.“ Temos pristatymo metodai: paskaitos, diskusijos, simpoziumai. Smulkesnės temos: „Gyvoji dvasia ir jaunatvė“, „Dvasinės jaunatvės ypatybės“, „Kiek yra studentija nusigyvenusi“ ir daug kitų įdomybių. Taip pat, įvyks „SAS teismas.“

AKADEMIKŲ SKAUTŲ STOVYKLA

Šiais metais Akademinių skautų sąjūdžio Chicago skyriaus „Strėvos“ stovykla įvyks rugpjūčio 28 d. — rugsėjo 6 d., Rako stovyklavietėje, Custer, Mich. Maloniai kviečiame visus skautus akademikus dalyvauti.

Registracijos informaciją reikalingais prašome kreiptis į senj. V. da Zukauską, 2441 South 50th

Vasara... išpūdžiai... stovyklos... draugystė. Nuotr. R. Čepulio

tiek su policija, Mace, nacionalinė gvardija, asarinėmis bombomis, plieno tvoromis ir rankų gražymais, o panaudoti tvirtą tėvų, mokytojų, verslininkų, darbininkų ir politikų autoritetą. Demonstrantus reikia sutikti ne su policija, o su išmetimu. Išmetimas iš universiteto yra šiandien nenaudojama sena teisė ir net būtinybė universitete, — skelbia jis.

Prof. Toole straipsnį baigia tokia mintimi: mūsų kraštas yra pilnas padorių, susirūpinusių žmonių. Pilnas žmonių, kuriems įkylėjo iki gyvo kaulo tos nesą-

Ave., Cicero, Ill (60650), telef. 656-4170 arba t.n. Vitaliją Ruitbyte, 6753 South Rockwell, Chicago, Ill, (60629), tel. 778-7491.

Stovyklos programoje yra pramatyta arklų jodinėjimas, baidarių kelionė, „hay ride“, dienos iškyla, nakties žaidimai, kasdien dainų pamoka, pravedama visuomeninė žinomo muziko, paskaita apie ateitininkų ideologiją, Vokietijos stovyklos, ateinančio Jaunimo kongreso apibūdinimas ir senesnių A.S.S. narių prisiminimai. Iki pasimatymo „Strėvos“

stovykloje. Ad meliorum!

Nieko nesigirdi iš studentų keliauninkų. Idomu, mažai jie kur paklydo. Jei kas turėtų apie juos kokių žinių, redakcija tikrai nudžiugtų apie juos išgirdusi.

● Lietuvos universitetas, Pr. Čepėno suredaguota monografija, jau surinta ir pradėta laužyti Morkūno spaustuveje.

● Lituanus trečias numeris pradėdamas rinkti Morkūno spaustuveje.

● Lietuviški antropologiniai tipai — A. Vadopalo knyga jau renkama Morkūno spaustuveje.

DIALOGAS II

Jau saulė nusileido
nusileido kaip nusileido ir vakar —
ir užvakar — —
ir kaip nusileis rytoj vakare.

Vis taip pat
toks pats pasaulis
tokie patys metų laikai
tokie patys žmonės...
niekad nepasikeis.

Aš manau
kad vieno
asmenis gyvenimas
NIEKO
nieko nepaveiks šiam pasauliui.

NĖRA VERTA GYVENTI

Ei, žmogau,
ką tu sakai?
kad gyvenimas neturi reikšmės?
kaip tu gali taip galvoti?

O, aš žinau,
labai gerai žinau.
Aš mačiau gyvenimą tikrą:

kara
ligą
alkį
artimo neapykantą

Visą laiką,
tie patys užgavimai,
tos pačios bėdos,
tie patys ilgesiai, kurie niekad
nebus
išpildyti...

Bet palauk!
Tu žiūri tik į blogį.
Pamiršai, kad yra toks dalykas, vadinamas GĖRIS.

Gėris? Cha? —
čia nieko nėra gero
— bent aš nieko nematau.

Man atrodo kad
tu stebi tik tas sąlygas,
kurios mus apsupa.

Pažvelk giliau į žmogų
į vieną individą
į jo gyvenimą
į jo vertę
į jo tikslus.

Ko man žiūrėti į kitus žmones?

Ko man tikėti, kad jie turi vertės?
Aš žinau, kad aš neturiu nė jokios vertės!
Ko man toliau žiūrėti?
Jei aš neturiu vertės — kiti neturi!

Ne, neteisėybė!
Pažiūrėk į kitą

į jo esmę
į jį patį
ir jo širdyje

SAVE surasi.

Bernadeta Braciūtė

PRATURTĖKIME

Lietuvių kalbos vadovas, kaip skrynja pilna margaspalvių auksų. Atskleiskime jo puslapius ir prieš akis atsistoja nežinomi, negirdėti, tačiau patraukliai įdomūs turtai — lietuviški žodžiai.

atskidas — nuošalus

blazginimas — (liežuvio) laidymas

dygsoti — durti
garksojimas — buvimas be tikslo
jaudas — jaudinamas dalykas
kėtojimas — sklaidymas
matuoklė — matuojamas įrankis
neivojimas — peikimas
plyšavimas — rėkavimas
skypata — mažutis gabalas

Kaip gera vasara, ant žalios pievos, su drauge pasidalinti jaunystės džiaugsmais. Nuotr. R. Čepulio

J. Daugailis